

ΦΥΣΙΚΗ ΘΕΟΓΝΩΣΙΑ,

ἦτοι

ΕΡΡΙΚΟΣ Ο ΕΞ ΕΙΧΕΝΦΕΛΣΗΣ.

Διήγημα ἠθικώτατον καὶ διδακτικώτατον, Γερμανιστὶ
μέν συνταχθέν ὑπὸ Ch. Schmid, ἐξελληνισθέν
δὲ ὑπὸ * * *

Οἱ οὐρανοὶ διηγούνται δόξαν Θεοῦ·
ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα.
(Ψαλμ: ΙΗ΄).

Τὰ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι
νοούμενα καθοράται, ἢ τε αἰδῖος αὐτοῦ
δύναμις καὶ Δειότης.
(Παῦλος π. Ρωμ: Α΄, 20.)

Κεφάλαιον Α.

Ἡ ἐπιτήρησις τῶν παιδίων ἔργον ἐστὶν Ἀγγελικόν.

Περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς τελευταίας ἑκατονταετηρίδος κατῴκουν ἐν τινι παλαιῷ, ἀλλὰ πολυτελεστάτῳ, παλατίῳ πλησίον μεγάλου τινὸς δάσους ὁ Κόμης Φριδερίκος καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ Κόμησσα Ἀδελαΐς ἐξ Ἐϊχενφέλσης (α)· εἶχον δὲ ἐν μόνον τέκνον, νήπιον ὠραιότατον, ὀνομαζόμενον Ἐρρίκον, ἕπερ ἠγάπων, ὡς εἰκός, κατ' ὑπερβολήν. Ἀλλά, πρὶν ἢ τὸ παιδίον δυνηθῆ νὰ ἐκφράσῃ τὸ ὄνομα "πατήρ", ὁ εὐγενὴς Κόμης ἠναγκάσθη νὰ ὑπάγῃ εἰς πόλεμον· ἡ δὲ εὐσεβὴς Κόμησσα κατέμεινεν ἐν τῷ παλατίῳ, μόνην ἔχουσα παρηγορίαν τῆς διὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Κόμητος λύπης, καὶ μόνην εὐχαρίστησιν ἐν τῇ ἡσυχῳ αὐτῆς ἀπομονώσει, τὸν φίλτατον μικρὸν Ἐρρίκον. Ἀφιερώσασα δὲ ὅλην αὐτῆς τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὴν ἐπιτήρησιν καὶ ἀνατροφὴν τοῦ τέκνου αὐτῆς, μετὰ πόθου πολλοῦ περιέμενε τὴν εὐτυχῆ στιγμὴν, κατ' ἣν φέρουσα ἐν ἀγκάλαις τὸν φίλτατον υἱὸν ἔμελλε νὰ σπεύσῃ πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ ἀγαπητοῦ συζύγου.

(α) Μικρὰ πόλις τῆς Πρωσίας ἐν ταῖς Σαξωνικαῖς χώραις.

Ἐσπέραν τινὰ ἢ μὲν Κόμησσα ἐκάθητο ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτῆς
 δωματίῳ, ἔχουσα ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτῆς τὸν μικρὸν Ἑρρίκον,
 ἢ δὲ Μαργαρίτα, ἢ τροφὸς τοῦ παιδίου, ἴστατο παρ' αὐτῆ,
 καὶ ἐδείκνυε πρὸς τὸ παιδίον ἄνθη τινὰ νεόδρεπτα, καὶ τὸ
 παιδίον γελῶν ἐξέτεινε τὴν μικρὰν αὐτοῦ χεῖρα πρὸς τὰ ἄνθη·
 ἢ δὲ μήτηρ ἐγέλα ὁμοίως, καὶ περιχαρῆς ἔβλεπε τοῦ παιδίου
 τὴν εὐθυμίαν. Ἄλλ' ἐν τούτῳ εἰσῆλθεν αἴφνης εἰς τὸ δω-
 μάτιον εἰς τῶν ὑπηρετῶν, τῶν συνοδουσάντων τὸν Κόμητα εἰς
 τὴν ἐκστρατείαν, καὶ ἀνήγγειλε τὴν λυπηρὰν ἀγγελίαν, ὅτι
 ὁ Κόμης ἐπικινδύνως πληγωθεὶς ἐπεθύμει νὰ ἴδῃ τὴν σύζυγον
 αὐτοῦ πρὶν ἢ ἀποθανῆ. Ἡ Κόμησσα τὴν ἀγγελίαν ταύτην
 ἀκούσασα, σχεδὸν ἀπενεκρώθη, καὶ μετὰ δυσκολίας ἠδύνατο
 νὰ κράτῃ τὸ παιδίον εἰς τὰς τρεμούσας χεῖρας αὐτῆς· ὁ δὲ
 ὑπηρέτης ἰδὼν τὴν ταραχὴν αὐτῆς μετέβαλε γλῶσσαν καὶ
 ὕφος, λέγων, ὅτι δυνατὸν καὶ ν' ἀναλάβῃ ὁ Κόμης· ἀλλὰ δὲν
 ἠδύνατο ν' ἀποκρύψῃ, ὅτι ἡ Κόμησσα ὤφειλε νὰ σπεύσῃ,
 ἡμέραν καὶ νύκτα ὁδοιποροῦσα, ὅπως προφθάσῃ ζῶντα τὸν
 σύζυγον αὐτῆς. Ἡ Κόμησσα λοιπὸν ἀπεφάσισε ν' ἀναχωρήσῃ
 ἄνευ ἀναβολῆς· καὶ διὰ θερμῶν δακρῶν καταβρέχουσα τὸ
 παιδίον ἀνέκραξεν· “Ἄχ! ἀγαπητέ μοι Ἑρρίκε· σὺ δὲν ἐν-
 νοεῖς διὰ τί ἡ μήτηρ σου θρηνεῖ! δυστυχὲς παιδίον! κινδυ-
 νεύεις νὰ στερηθῆς τὸν πατέρα σου, πρὶν ἔτι γνωρίσῃς αὐτόν!
 πόσον μοι εἶναι ὀδυνηρόν, ὅτι δὲν δύναμαι νὰ σε λάβω μετ'
 ἐμοῦ εἰς τὴν μακρὰν καὶ ἐπίπονον ταύτην ὁδοιπορίαν μέχρι
 τοῦ στρατοπέδου!”

“ὦ Μαργαρίτα”, εἶπεν ἔπειτα στραφεῖσα πρὸς τὴν τρο-
 φόν, “εἰς χεῖράς σου ἐμπιστεύομαι τὸ πολυτιμότερον τῶν
 πραγμάτων, ὅσα καταλείπω ἐνταῦθα. Ἐπιτήρει τὸ παιδίον
 μετὰ πολλῆς προσοχῆς· μὴ ἐγκαταλίπῃς αὐτὸ μόνον μηδὲ

μίαν στιγμήν, μηδ' ὅταν ἀκόμη κοιμᾶται· περιποιῶ αὐτὸ μετὰ πολλῆς προσοχῆς, ὡς εἰ ἐγὼ ἤμην παροῦσα· φέρε αὐτὸ κατὰ πᾶσαν καλὴν ἡμέραν, καὶ ἐξαιρέτως τὴν πρωΐαν, εἰς τὸν κῆπον, ὅπως ἀναπνέῃ καθαρὸν καὶ δροσερὸν ἀέρα· ἄδε πρὸς αὐτὸ μικρά τινα ἄσματα· ἐμίλει πρὸς αὐτό· δείκνυε συχνὰ πρὸς αὐτὸ ἄνθη καὶ ἄλλα ὠραῖα πράγματα· πρόσεχε μὴ ποτε κρατῆ εἰς χεῖρας τὸ παιδίον ἐπικίνδυνόν τι πράγμα, δι' οὗ ἐνδέχεται νὰ πληγωθῆ, ἢ ὅπερ ἐνδέχεται νὰ καταπίῃ· τελευταῖον δέ, μὴ ποτε τολμήσης νὰ δυσαρεστήσης αὐτὸ μηδὲ κατ' ἐλάχιστον, καὶ μὴ προξενήσης εἰς αὐτὸ θυμὸν ἢ ἄλλην τινὰ δυσαρέσκειαν ἐν τῇ νηπιακῇ αὐτοῦ ἀδυναμίᾳ. Ἡ ἐπιτήρησις τῶν μικρῶν παιδίων εἶναι ἀληθῶς Ἀγγελικὸν ἔργον· ἔσο λοιπὸν ὁ ἀγαθὸς Ἀγγελος τοῦ παιδίου μου! Ἡ οἰκονόμος, εἰς ἣν παραδίδω ὅλην τὴν οἰκίαν, θά με πληροφορήσῃ βεβαίως περὶ τῆς ἀκριβοῦς ἐκπληρώσεως τῶν διαταγῶν μου. Ὑποσχέσθητί μοι λοιπὸν, ὅτι δέν θ' ἀμελήσης τὰς τελευταίας ταύτας παραγγελίας μου, ὅπως διαμένω κατὰ τοῦτο ἥσυχος. Ἀνυπομόνως δέ θὰ μετρῶ τὰς στιγμάς, ἕως οὗ ἐπιστρέψω· καὶ τότε, εἴαν ἀποδώσης τὸ παιδίον εἰς τὰς ἀγκάλας μου εὖθυμον καὶ εὐτυχές, ἐγὼ γνωρίζω πῶς θὰ σε ἀνταμείψω· βεβαίως θὰ φέρω μετ' ἐμοῦ ὠραῖόν τι δῶρον, ὅπερ θὰ σοι προξενήσῃ πολλὴν εὐχαρίστησιν."

Ἡ Μαργαρίτα ὑπεσχέθη τὰ πάντα· ἡ δὲ Κόμησσα καταφιλήσασα τὸ παιδίον, ηὐλόγησεν αὐτό, καὶ ἐπὶ πολὺ ἐκράτησεν ἐστραμμένους πρὸς τὸν οὐρανὸν τοὺς πλήρεις δακρύων ὀφθαλμοὺς αὐτῆς, θερμῶς ἐκτεύουσα τὸν Θεὸν ὑπὲρ τοῦ παιδίου· ἔπειτα δὲ παραδοῦσα αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Μαργαρίτης, ἀνέβη εἰς τὴν ἅμαξαν, προπεμπομένη ὑπὸ τῶν θρηγούντων ὑπηρετῶν καὶ ὑπηκόων αὐτῆς, καὶ ἀπῆλθε πρὸς

τὸ στρατόπεδον, νυκτὸς ἤδη ἐπικειμένης, καὶ ἅμα βραγδαίας βροχῆς καταπιπτούσης.

Κεφάλαιον Β΄.

Μεγάλη συμφορὰ ἐκ μικρᾶς παρακοῆς.

Ἡ Μαργαρίτα ἦτο πτωχὴ καὶ ὀρφανὴ χωρική νεᾶνις, ἔχουσα παιδικὸν καὶ ἀψῶον πνεῦμα, ἱλαρὸν καὶ εὖψυμον χαρακτῆρα, ὅψιν δὲ χαριεστάτην καὶ βοδοκόκκινον· καὶ διὰ ταῦτα ἡ Κόμησσα εἶχεν ἐκλέξασα αὐτὴν ὡς τροφὸν τοῦ μικροῦ Ἑρρίκου. Ἡ καλὴ αὕτη καὶ ἀψῶα νεᾶνις αὐστηρῶς ἐξεπλήρου πάσας τὰς διαταγὰς τῆς Κομήσσης, καὶ οὐδὲ μία παρήρχετο στιγμή, καὶ ἦν νὰ μὴ ἔχη κατὰ νοῦν τὰς παραγγελίας αὐτῆς· διότι ἠγάπα τὴν εὐγενῆ ἐκείνην Κυρίαν, ὡς μεγάλην αὐτῆς εὐεργέτιδα, καὶ κατακάρδιον ἠσῴανετο χαρὰν ὑπηρετοῦσα τὸ ἀγαπητὸν παιδίον, ὅπερ ἀπὸ τοῦδε ἐσέβετο καὶ ἐτίμα, ὡς τὸν μέλλοντα Κόμητα καὶ κύριον αὐτῆς.

Ἡμέραν τινὰ καθημένη παρὰ τὸ κομψότατα κατεσκευασμένον λίκνον τοῦ κοιμωμένου παιδίου, ἔπλεκεν ἡ Μαργαρίτα· εἶχε δὲ κατεστολισμένον διὰ βόδων τὸ μικρὸν πλέγμα, ὅπερ ἀπετέλει κομψὴν καμάραν ὑπὲρ τῆν κεφαλὴν τοῦ παιδίου, ὅπως εὖψυς ἀνοίγον τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀποβλέψη πρὸς ὠραῖόν τι ἀντικείμενον· λευκὸς δὲ πέπλος προεφύλαττε τὸ παιδίον ἀπὸ τῶν μυιῶν, ὅπως μὴ ταραχθῆ ὁ ὕπνος αὐτοῦ· καὶ ὠραιότεραι τῶν νεαρῶν βόδων διεφαίνοντο αἱ κατηρυσμέναι παρειαὶ αὐτοῦ κοιμωμένου, διὰ μέσου τοῦ λεπτοῦ καὶ διαφανοῦς ἐκείνου πέπλου.

Ἐν τούτῳ δὲ προσῆλθον εἰς τὴν αὐλειὸν θύραν τοῦ

παλατίου μουσικοί τινες ἐκ τῶν ἐν ταῖς ὁδοῖς περιπλανωμένων, καὶ ἤρξαντο νὰ παίζωσιν· οἱ δὲ ἐν τῷ παλατίῳ ὑπηρέται σπεύσαντες συνηθροίσθησαν ἐκεῖ, καὶ προσεκάλεσαν τοὺς μουσικοὺς νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ κατώγειον τοῦ παλατίου, ὅπως ἐν ἀπουσίᾳ τῶν Κυρίων διέλθωσι τὸ δειλινόν, ἐν μουσικῇ καὶ χορῷ τερπόμενοι. Ἡ Μαργαρίτα ἠγάπα τὴν μουσικὴν κατ' ὑπερβολὴν· ἀλλ' ἐνδυμουμένη τὴν παραγγελίαν τῆς Κομήσσης, παρέμενεν ἤσυχος παρὰ τὸ λίκνον τοῦ κοιμωμένου παιδίου. Τότε εἰσῆλθε λίαν ἐσπευσμένως εἰς τὸ δωμάτιον ὁ νέος κηπουρός, ὀνομαζόμενος Γεώργιος, καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν μεγαλοφώνως· “Μαργαρίτα, κατάβα, παρακαλῶ, κάτω καὶ σὺ· δὲν δύναμαι νὰ σοι παραστήσω πόσον εὐχάριστον μουσικὴν ἔχομεν· τοιαύτην μουσικὴν οὐδέποτε ἤκουσα εἰς ὅλην μου τὴν ζωὴν! Εἷς ἐκ τῶν μουσικῶν κρατεῖ κύμβαλον, καὶ κτυπεῖ ἐπ' αὐτοῦ τόσον δυνατά, ὡς εἰ ἤθελε νὰ διαρρήξῃ αὐτό· ἐν δὲ μικρὸν παιδίον παίζει τὸ τρίγωνον, ὅπερ ὁμοίως ἤχει ὠραιότατα· καὶ ἐν ἄλλο μεγαλείτερον παιδίον, ἔχον παχείας τὰς παρειάς, αὐλεῖ διὰ τοῦ κέρατος τοῦ ἀγγάρου, ὅπερ ἀντηχεῖ κατ' ἀμφοτέρα τὰ ὦτα σχεδὸν δυνατώτερον τοῦ τριγώνου. Κατάβα λοιπὸν καὶ σὺ κάτω ταχέως.” — Ἡ Μαργαρίτα εἶπε πρὸς αὐτόν, ὅτι οὐδὲ μίαν στιγμὴν δύναται νὰ μακρυνθῇ ἀπὸ τοῦ παιδίου. — “ὦ! μὴ γίνου τώρα καὶ σὺ παιδίον” εἶπεν ὁ ἀνόητος νεανίας· “βεβαίως δὲν θὰ εὐρεθῆς μόνη σὺ ἅγια ἐν τούτῳ τῷ οἴκῳ! ἰδοὺ, τὸ παιδίον κοιμᾶται, καὶ εἰς οὐδὲν χρησιμεύεις αὐτῷ, ἐν ᾧ κοιμᾶται· κατάβα λοιπὸν, κατάβα, καὶ μὴ κάμνε τώρα τσακκίσματα· ἐντὸς ἐνὸς τετάρτου τῆς ὥρας πάλιν θὰ ἐπιστρέψῃς ἐνταῦθα· βεβαίως δὲν θὰ μοι ἀρνηθῆς ἓνα χορόν.” — Ἡ Μαργαρίτα ἐπείσθη, εἰ καὶ ἠσθάνετο πάλλουςαν τὴν καρδίαν, καὶ κατέβη

μετὰ τοῦ Γεωργίου εἰς το κατώγειον. Ἄλλ' ὅμως ὀλίγην ἠσπάνθη εὐχαρίστησιν, ανησυχοῦσα πολὺ διὰ τὸ παιδίον. Ἐπεθύμει ν' ἀναχωρήσῃ, ἀλλὰ πάντες οἱ ἄλλοι ἐκράτουν αὐτὴν διὰ παντοίων προτροπῶν· καὶ ἐπὶ τέλους ἀναχωρήσασα σχεδὸν διὰ βίας, ἔσπευσε πρὸς τὴν μικρὰν κλίνην τοῦ Ἑρρίκου, τοῦ εἰς αὐτὴν ἐμπεπιστευμένου.

Ἄλλ' ὅποια φρίκη κατεκυρίευσεν αὐτὴν! ἡ μικρὰ κλίνη ἦτο κενή· τὸ παιδίον δὲν ὑπῆρχεν ἐν αὐτῇ· ὅμως δὲ ἀνέλαβε θάρσος, καὶ παρηγορήθη ἐν τῇ ἐλπίδι, ὅτι ἴσως τῶν ἐν τῷ παλατίῳ τις ὑπηρετῶν ἀστεϊζόμενος μετέστηκε τὸ παιδίον εἰς ἄλλην κλίνην, ὅπως φοβήσῃ αὐτὴν· ἀλλὰ καὶ μόνη ἡ ἰδέα, ὅτι ἡ Κόμησσα ἠδύνατο νὰ μάθῃ τὸν ἀστεϊσμόν τοῦτον, κατετάραττεν αὐτὴν. Ἐδραμε λοιπὸν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸ ἄλλο δωμάτιον, ἀλλ' οὐδαμοῦ εὔρε το παιδίον. Θανάτου φόβος τῇ ἀληθείᾳ κατέλαβεν αὐτὴν· καὶ ἔντρομος καταβᾶσα εἰς τὸ κατώγειον ἀνεβόησε πρὸς τοὺς χορεύοντας· “Ὁ μικρὸς Κόμης δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν μικρὰν αὐτοῦ κλίνην· τίς ἐξ ὑμῶν ἠθέλησε νὰ με φοβήσῃ, καὶ μετετόπισε τὸ παιδίον ἀπὸ τῆς κλίνης αὐτοῦ;” — Οὐδεὶς οὐδὲν ἐγίνωσκε περὶ τούτου, διότι πάντες ἀδιαλείπτως διέμενον ἐν τῷ δωματίῳ, καὶ οὐδεὶς ἐξῆλθε, διαρκοῦντος τοῦ χοροῦ. Ὁ χορὸς λοιπὸν κατέπαυσεν εὐθύς, καὶ οἱ μουσικοὶ ἀπῆλθον, οὐδὲ νὰ πληρωθῶσι περιμείναντες. Πάντες οἱ ὑπηρέται ἔδραμον περίλυποι εἰς τὸ ἀνώγειον, καὶ πανταχοῦ διηρεύων πρὸς εὔρεσιν τοῦ παιδίου· ἀλλὰ ταχέως παρετήρησαν, ὅτι ἐκτὸς τοῦ μικροῦ Κόμητος καὶ ἄλλα πολύτιμα πράγματα ἦσαν ἀφηρημένα. Τί λοιπὸν ἠδύνατό τις ἄλλο νὰ συμπεράνῃ, ἢ ὅτι καὶ τὸ παιδίον ἐκλάπη;

Εἰς ὄδυρμούς καὶ θρήνους μετετρέπη ἤδη ἡ προτέρα

εὐθυμία· καὶ τοιοῦτος ἐπεκράτησεν ἐν τῷ παλατίῳ Σρῆνος, ὥς εἴ τις ἐξεκομίζετο πρὸς ταφήν· “Ἄχ, Θεέ μου! εἶπεν ἡ οἰκονόμος πικρῶς ὀδυρομένη· “Ἄχ, καλὴ Κόμησσα! πῶς δ’ ἀκούσης τὸ τοιοῦτον ἄκουσμα; τοῦτο βεβαίως θά σε θανατώσῃ!” Ἡ δὲ Μαργαρίτα ἐφαίνετο ἀπηλπισμένη· καὶ εἰ μὴ ἐκρατεῖτο ὑπὸ τινος τῶν ὑπηρετῶν, ἕτοιμος ἦτο ἐν τῇ πρώτῃ προσβολῇ τῆς τρομερᾶς ἐκείνης ἀπελπισίας νὰ δράμῃ ἔξω, καὶ νὰ ριφθῇ εἰς τὸν ποταμόν. “ὦ Θεέ μου, Θεέ μου! ἐξεφώνησε πολλάκις ὅλη περίλυπος· τίς ἠδύνατο νὰ πιστεύσῃ, ὅτι τόσον μικρὰ παράβλεψις ἠδύνατο νὰ ἔχῃ τόσον τρομερὰν συνέπειαν;” —

Κεφάλαιον Γ’.

Μητρὸς ἀγαθῆς μέγιστος Σρῆνος.

Ἐν ᾧ πάντες οἱ ἐν τῷ παλατίῳ περίλυποι καὶ τεθρορυβημένοι ἐΣρῆνουν καὶ ὠδύροντο, συνηγμένοι ἐν τῷ δωματίῳ τοῦ παιδίου· ἐν ᾧ ἡ Μαργαρίτα, σχεδὸν ἔξω φρενῶν, περιέστρεφε τοὺς μέλανας αὐτῆς ὀφθαλμοὺς φοβερὰ καὶ ἐξηγριωμένη, καὶ λελυμένην ἔχουσα τὴν κόμην ἐκάσθητο κατὰ γῆς πλησίον τοῦ κενοῦ λίκνου, τὰ δὲ βόδια, δι’ ὧν τοῦτο κατεκοσμεῖτο πρότερον, ἔκειντο πέριξ αὐτῆς δισκορπισμένα καὶ πεπατημένα· αἰφνης ἡ θύρα τοῦ δωματίου ἀνοίγεται, καὶ . . . ἡ Κόμησσα εἰσέρχεται.

Ἡ πληγὴ τοῦ Κόμητος δὲν ἦτο τόσον ἐπικίνδυνος, ὅσον κατ’ ἀρχὰς ἐνομίσθη. Ὅθεν ἅμα παρατηρήθη ὅτι ἦτο ἐκτὸς κινδύνου, ἡ Κόμησσα κατὰ συμβουλήν τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, καὶ κατ’ ὑπαγόρευσιν τῆς ἰδίας αὐτῆς καρδίας, ἔσπευσε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰ ἴδια, ἐπιθυμοῦσα νὰ εὐρεθῇ ὅσον οἶόν τε

τάχιστα πλησίον τοῦ φιλτάτου Ἑρρίκου. Εὐθὺς δ' ἐξελθοῦσα τῆς ἀμάξης, ἔσπευσε πρὸς τὸ δωμάτιον, ἐν ᾧ ἠλπιζεν ὅτι θὰ ἐναγκαλισθῆ τὸ φίλτατον τεκνίον.

Πάντες οἱ ἐν τῷ δωματίῳ ἐξεπλάγησαν ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ τῆς Κομήσσης· ἡ δὲ Μαργαρίτα μέγαν ἐξέπεμψεν ὀλολυγμόν, καὶ ἅμα ἀνέκραξεν· “ὦ Θεέ μου! γενοῦ ἴλεως καὶ ἐμοὶ καὶ τῇ κυρίᾳ μου!” Ἡ Κόμησσα ἔφριξεν ἰδοῦσα τὸ κάτωχρον πρόσωπον, τοὺς ἐκ τῶν ὀδυρμῶν ἠρυθρωμένους ὀφθαλμούς, καὶ τὴν ἀπελπισίαν τῆς Μαργαρίτης, καὶ ἐπὶ πᾶσι τὸ κενὸν λίκνον τοῦ παιδίου. Οὐδεὶς ἀπεκρίνετο πρὸς τὰς ἐρωτήσεις αὐτῆς· καὶ ἐντεῦθεν μυρία φοβεραὶ προαισθήσεις, μυριοὶ λυπηροὶ διαλογισμοὶ ἀστραπηδὸν ἐπήρχοντο εἰς τὸν νοῦν αὐτῆς. “Ἐτρεμε διὰ τὴν ζωὴν τοῦ παιδίου· καὶ ὅτε τέλος πάντων ἤκουσέ πως τὴν ἱστορίαν, καὶ κατενόησε τὰ γενόμενα, ἐφαντάσθη ὅτι ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ ἐπέπεσον ἐπ' αὐτήν... Ἐλειποθύμησε... καὶ ἐκινδύνευσε νὰ καταπέσῃ ἀναίσθητος, εἰ μὴ πάντες οἱ παριστάμενοι ἔσπευσαν εἰς βοήθειαν καὶ ὑποστήριξιν αὐτῆς.

Μετ' ὀλίγον συνελθοῦσα εἰς ἑαυτήν, ἀνεφώνησεν· “ὦ Θεέ μου, Θεέ μου! ὁποῖαν μοι ἐπέβαλες τρομερὰν συμφορὰν! Ἄχ, τέκνον μου, ἀγαπητόν μου τέκνον! ὦ σύζυγε, ἀγαπητέ μου σύζυγε! ἡ ἀγγελία αὕτη πολὺ πικρότερον θὰ σε πληγώσῃ, ἢ τὸ ξίφος τοῦ ἐχθροῦ! ὦ φίλτατέ μοι Ἑρρίκε, ποῦ τάχα εὐρίσκεισαι τώρα; εἰς ποίας τάχα χεῖρας περιέπεσες; ὦ! ἐὰν διαφθαρῆς ὑπὸ τῶν ληστῶν, καὶ αὐξηθῆς ἄνευ παιδείας καὶ καλῆς ἡθικῆς, πόσον μεγάλη ἔσται ἡ τοιαύτη συμφορά! ἀδύνατον εἶναι εἰς ἐμέ καὶ νὰ συλλογισθῶ τὴν συμφορὰν ταύτην. Ἄχ, Ἑρρίκε μου! πολὺ προτιμότερον ἦτο νὰ σε θρηνῶ νεκρὸν ἐν τῷ λίκνῳ σου! Ἐπεὶ βεβαίως θὰ

παρίστασο ὡς ἀγαθὸς ἄγγελος παρὰ τὸν θρόνον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐγὼ θὰ εἶχον τὴν παρηγορίαν, ὅτι θὰ σε ἴδω πάλιν μίαν ἡμέραν ἐν οὐρανοῖς! ἀλλ' ἤδη στεροῦμαι καὶ τὴν μόνην, τὴν γλυκυτάτην ταύτην παρηγορίαν. "Ἄχ, Ἑρρικέ μου! ὁποῖός τις θὰ καταντήσης, ἐν μέσῳ τοιούτων ἀνθρώπων ἀνατρεφόμενος";

Μετὰ ταῦτα γονυπετήσασα, καὶ ἀνατείνασα πρὸς τὸν οὐρανὸν τὰ τε ὄμματα καὶ τὰς χεῖρας, ἀνέκραξεν· "ὦ ἀγαθὲ καὶ φιλόανθρωπε Θεέ, ἡ μόνη παρηγορία ἐν πάσαις ἡμῶν ταῖς θλίψεσι καὶ ἀνάγκαις! Τὸ τέκνον μου ἤρπάγη ἀπὸ τῶν χειρῶν μου· ἀλλ' ἀπὸ τῶν Σῶν χειρῶν ἀδύνατον ν' ἀφαιρεθῆ. Ἐγὼ μὲν ἀγνοῶ εἰς ποῖα δάση σκοτεινά, εἰς ποῖον σπήλαιον ληστῶν εὐρίσκεται κεκρυμμένον· ἀλλ' ὁ ὀφθαλμὸς Σου βεβαίως βλέπει αὐτό, ὅπου ἂν ὑπάρχη. Ἐγὼ μὲν οὐδεμίαν δύναμαι ἤδη νὰ παράσχω αὐτῷ βοήθειαν, οὐδεμίαν προστασίαν· ἀλλὰ Σὺ, καὶ μόνος Σὺ, δύνασαι νὰ προφυλάξης αὐτό. Σὺ ἀκούεις τὸν κρωγμὸν τοῦ νεοσσοῦ κόρακος· ὦ! ἀκουσον ὁμοίως καὶ τοὺς κλαυθμηρισμοὺς τοῦ ἀδῶου ἐκείνου παιδίου, ὅπερ ἀναμφιβόλως κλαίει καὶ θρηνεῖ, ἐπιποθοῦν τὴν ἰδίαν αὐτοῦ μητέρα! εἰς ἐμέ δέ καὶ εἰς τὸν ἀγαπητὸν σύζυγόν μου χάρισαι ὑπομονήν, ὅπως βαστάσωμεν τὴν λύπην τῆς ἀπωλείας τοῦ φιλτάτου ἡμῶν τέκνου. Καίτοι πρὸ πάντων ἡ ἀμέλεια καὶ ἡ κακία τῶν ἀνθρώπων ἐστέρησαν ἡμᾶς τὸν μικρὸν ἐκείνον ἄγγελον, ἀλλὰ Σὺ, Κύριε, συνεχώρησας τοῦτο. Σὺ διέταξας οὕτω γενέσθαι. Εἰς Σέ ἀφιερῶ τὸ τέκνον μου μετὰ πιστῆς, εἰ καὶ πεπληγωμένης, καρδίας. Πέποιθα δέ, ὅτι ὑπὸ τὴν Σὴν προστασίαν καὶ αὐτὴ μου ἡ λύπη θὰ τραπῆ μίαν ἡμέραν εἰς χαράν." Ἐν τοιαύτῃ προσευχῇ παρηγορεῖτο ἡ τεθλιμμένη ἐκείνη μήτηρ.

Ἄλλ' ἡ Μαργαρίτα διέμενεν ἀπαρηγόρητος· προσπεσοῦσα δὲ εἰς τοὺς πόδας τῆς Κομήσσης ἐζήτηε συγχώρησιν, καὶ ἔλεγε θρηνοῦσα καὶ τὰς χεῖρας αὐτῆς συγκρούουσα. “Ἄχ, ἀγαπητή μου Κυρία! Εἴπερ ἠδυνάμην διὰ τοῦ ἰδίου μου αἵματος νὰ σώσω τὸ παιδίον, εὐχαρίστως ἐξέχεον καὶ τὴν ἐσχάτην αὐτοῦ ρανίδα. Διάταξον νὰ με θανατώσωσι· μετὰ χαρᾶς θὰ τελειώσω τὴν ζωὴν μου.” — Ἡ Κόμησσα συνεχώρησεν αὐτῇ, λέγουσα· “Ἡ εἰλικρινὴς μετάνοιά σου εἶναι ἀξία συγχωρήσεως· οὐδεμίαν θὰ σοι ἐπιβάλω τιμωρίαν· ἀλλὰ βλέπεις, πόσον καλῶς ἐσκεπτόμην ἐγώ, καὶ πόσον ὀρθῆ ἦτο ἡ παραγγελία μου· καὶ ἐννοεῖς ἤδη ἐκ πείρας, πόσον μεγάλην δυστυχίαν δύναται νὰ προξενήσῃ ἡ ἀπειθεία, ἡ ἀσκεψία, καὶ ἡ ἀγάπη τῶν διασκεδάσεων. Δι' ἡμᾶς ἐξέλιπε διὰ παντὸς πᾶσα χαρὰ ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ, καὶ ὁμοιάζομεν πρὸς τὰ ἄνθη ταῦτα, τὰ κείμενα ἐπὶ τῆς γῆς μεμαραμμένα καὶ πεπατημένα.”

Συνελθοῦσα τέλος πάντων ἡ Κόμησσα ἐκ τῆς πρώτης ἐκείνης φρίκης, καὶ μαθοῦσα, ὅτι τὸ παιδίον ἐκλάπη πρὸ δύο μόνον ὥρων, διέπεμψε παρευθὺς πολλοὺς ὑπηρέτας, ὅπως ἀναζητήσωσιν αὐτὸ πανταχοῦ. Ἄλλεπάλληλοι ἐπανήρχοντο οἱ ἀπεσταλμένοι· καὶ ἡ Μαργαρίτα προέτρεχε πάντοτε εἰς προῦπάντησιν ἐνὸς ἐκάστου, καὶ πάντοτε τοὺς αὐτοὺς ἐπανελάμβανε θρήνους, βλέπουσα μακρόθεν τὴν σκυθρωπὴν καὶ ἀπηλπισμένην ὄψιν αὐτῶν. Ἐπανῆλθε τέλος πάντων καὶ ὁ τελευταῖος, οὐδ' ἐλάχιστον ἀνακαλύψας ἵχνος τῆς διατριβῆς τοῦ παιδίου· καὶ τότε ἡ Μαργαρίτα γοερῶς ἐθρήνει καὶ ὠλοφύρετο. Μετ' ὀλίγον δὲ ἠσύχασεν· ἀλλ' ἦτο πάντοτε κάτωχος, καὶ περιήρχετο ἐντὸς τοῦ δωματίου ὡς σκιά, ἐλεεινὸν τῇ ἀληθείᾳ θέαμα· αἴφνης δὲ ἐγένετο ἄφαντος, καὶ οὐδεὶς ἐγίνωσκε ποῦ μετέβη.

Κεφάλαιον Δ΄.

Τὸ σπήλαιον τῶν ληστῶν.

Μία Τσιγγάνα, γραῖα καὶ δύσμορφος γυνή, ἔχουσα καταμέλανον κόμην καὶ χαλκόχρουν τὴν ὄψιν, εἶχε κλέψασα τὸ παιδίον. Ἡ γυνή ἐκείνη ἐπηγγέλλετο τὴν μάντιν, ὅπως ἐξαπατᾷ τοὺς εὐπίστους, καὶ εἰσδύουσα εἰς τὰς οἰκίας εὐρίσκη εὐκαιρίαν τοῦ κλέπτειν. Ὑπὸ ταύτην λοιπὸν τὴν πρόφασιν εἰσῆλθεν ἄλλοτε πολλάκις εἰς τὸ παλάτιον, καὶ κατεσκοπέυσεν ἀκριβῶς πάντα τὰ ἐν αὐτῷ. Ἦτο δὲ μυστικῶς συνεννοημένη μετὰ τοῦ πρεσβυτέρου τῶν τριῶν μουσικῶν· καὶ ἐν ᾧ οὗτος διὰ τῆς Σορυβώδους μουσικῆς ἐπέσπασε καὶ ἐκράτει πάντας τοὺς ἐν τῷ παλατίῳ ὑπηρέτας εἰς τὸ κατώγειον μέρος, ἐκείνη διὰ μικρᾶς τινοῦ Σύρας τοῦ κήπου, ἣν ὁ νεανίας ὑπηρέτης τοῦ κηπουροῦ ἐξ ἀμελείας κατέλιπεν ἀνεωγμένην, εἰσῆλθεν εἰς τὸν κήπον τοῦ παλατίου, καὶ ἐκείθεν διὰ τινοῦ περιστρόφου κλίμακος, ὀλίγον χρησιμευούσης, εἰσέδου εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ παιδίου, ἤρπασεν αὐτό, καὶ εἴ τι ἄλλο ἠδυνήθη νὰ συναρπάσῃ ἐν βίᾳ, καὶ πάλιν διὰ τοῦ κήπου διέφυγε σπεύδουσα εἰς τὸ παρακείμενον δάσος.

Ἐκεῖ ἐκρύβη μετὰ τοῦ παιδίου ἐν τόπῳ συνδένδρω, ἕως ἐπῆλθεν ἡ νύξ· καὶ τότε μόνον ὀδοιποροῦσα προέβαινε περαιτέρω δι' ἐρήμων καὶ ἀγνώστων ὁδῶν, ἐφωδιασμένη διὰ τροφίμων ἱκανῶν· τὴν δὲ ἡμέραν ἐκρύπτετο εἰς πυκνοὺς θάμνους ἢ εἰς τὰ σιτοφόρα χωράφια. Οὕτως ὀδοιποροῦσα προέβη μίλια πολλά, καὶ ἔφθασεν εἰς τὸ μέσον τῶν ὄρέων. Ἐκεῖ ὑπῆρχε βαθὺ καὶ φοβερὸν ὑπόγειον σπήλαιον, ὅπερ ἦτο μέρος ἐγκαταλελειμμένου καὶ πανταχόθεν συγκεχωμένου μεταλλείου.

ἡ δὲ εἴσοδος αὐτοῦ οὕτως ἦτο περιπεφραγμένη διὰ κρημνῶν καὶ συμφύτων ἀκανθῶν, ὥστε δυσκόλως ἠδύνατό τις ν' ἀνακαλύψῃ αὐτήν. Προχωρήσασα λοιπὸν ἡ Τσιγγάνα διὰ τῶν κρημνῶν ἐκείνων καὶ ἀκανθῶν, ἔφθασεν εἰς θύραν τινὰ σιδηρᾶν, ἧς τὸ κλειδίον ἔφερε μεθ' ἑαυτῆς· καὶ ἀνοίξασα τὴν θύραν εἰσῆλθε τέλος πάντων εἰς τὸ σπήλαιον διὰ μακρᾶς τινος διόδου, ἐπὶ μίαν σχεδὸν ὥραν ἐκτεινομένης μεταξὺ τῆς θύρας καὶ τοῦ σπηλαίου.

Τὸ σπήλαιον ἐκεῖνο ἦτο κρησφύγετον ληστῶν, κατακρυπτομένων ἐν αὐτῷ, ὅπως ἀποφύγῃσι τὴν τιμωρίαν τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἐν αὐτῷ ὁμοίως κατακρυπτόντων ἐντὸς μεγάλων καὶ βαρέων κιβωτίων πάντα τὰ κλοπιμαῖα, πλῆθος πολυτίμων ἐνδυμάτων καὶ σκευῶν, χρυσὸν καὶ ἄργυρον, λίθους πολυτίμους καὶ μαργαρίτας. Οἱ λησταί, φοβεροὶ ἄνδρες, ἀγριωποί, καὶ λασίας ἔχοντες γενειάδας, συνεκάθηντο ἐν τῷ σπηλαίῳ, καθ' ἣν στιγμὴν ἔφθασεν ἡ Τσιγγάνα φέρουσα τὸ παιδίον, καὶ ἤδη παρεσκευάζοντο ἵνα πίωνσιν οἶνον, καπνίσωσι, καὶ διασκεδάσωσι χαρτοπαικτοῦντες· ἐχάρησαν δὲ μεγάλως ἀκούσαντες, ὅτι τὸ παιδίον ἐκεῖνο ἦτο ὁ μικρὸς Κόμης Ἑρρίκος ἐξ Ἐϊχενφέλσης, καὶ ὑπερεπήνου τὴν Τσιγγάναν διὰ τὴν εὐτυχῆ ταύτην λήστευσιν· διότι πρὸ πολλοῦ ἐπεθύμουν νὰ συλλάβωσι τοιοῦτόν τι παιδίον εὐγενῶν γονέων. “Εὗγε, Κυρὰ Μάννα, εἶπεν ὁ ἀρχιληστής· τώρα εἴμεθα ἐντελῶς ἀσφαλεῖς· ἂν συλλάβωσί τινα ἐξ ἡμῶν, καὶ ἀπειλήσωσι νὰ κακοποιήσωσιν αὐτόν, ἡμεῖς τότε ἐκ συνθήκης θά φονεύσωμεν τὸ παιδίον· καὶ τοῦτο φοβούμενοι δὲν θά τολμήσωσι νὰ βλάψωσι τὸν ἄνθρωπον ἡμῶν.” Ταῦτα εἰπὼν ὁ ἀρχιληστής διέταξε τὴν Τσιγγάναν, ἣ παρεσκεύαζε πάντοτε τὸ γεῦμα τῶν ληστῶν, καὶ ἦτο τρόπον τινὰ ἡ οἰκονόμος

αὐτῶν, νὰ προσέχη καλῶς τὸ παιδίον, ὥστε νὰ διατηρῆται ζῶν καὶ ὑγιαῖνον.

Ἐν τῷ φεβερῷ ἐκείνῳ σπηλαίῳ ἠύξηθη τὸ νήπιον εἰς τὴν ἡλικίαν τοῦ νοεῖν καὶ λαλεῖν· αἱ δὲ ἀναμνήσεις τῆς πρώτης αὐτοῦ νηπιότητος ὅλως ἐξέλιπον. Οὐδὲν ἐγίνωσκεν οὔτε περὶ ἡλίου, οὔτε περὶ σελήνης, οὔτε περὶ τῆς ὠραίας γῆς τοῦ Θεοῦ, καὶ οὐδέποτε εἶδε τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ἐν τῷ κατοικητηρίῳ ἐκείνῳ τοῦ τρόμου. Εἷς μόνος φανός, ἡμέρας καὶ νυκτὸς φέγγων, ἐκρέματο ἀπὸ τοῦ σκοτεινοῦ καὶ μεμαυρισμένου βόλου τοῦ σπηλαίου, καὶ διὰ τῆς ἀμυδρᾶς καὶ ἐρυθρᾶς αὐτοῦ λάμπεως διεφώτιζε τὸ ἐκ τοῦ καπνοῦ καταμέλανον ἐκεῖνο σπήλαιον· τροφῶν δὲ οὐδεμίαν ὑπῆρχεν ἔλλειψις· διότι οἱ λησταὶ ἔφερον ἄρτον, κρέας, λάχανα, καὶ ἄλλας τοιαύτας τροφάς, δυναμένας νὰ διατηρηθῶσιν ἐπὶ πολὺ, καὶ οἶνον ἐν ἀφθονίᾳ· ἐν τινὶ δὲ γωνίᾳ τοῦ σπηλαίου ὑπῆρχε μέγα βυτίον ὕδατος, συνεχῶς ἀνανεουμένου, ὅπερ ἀνεπλήρου τὴν ἔλλειψιν φρέατος ἐν τῇ ὑπογείῳ ἐκείνῃ οἰκίᾳ. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ὕδωρ μετεφέρετο μακρόθεν καὶ ἐπιπόνως, ἡ Τσιγγάνα πολὺ ἐφείδετο αὐτοῦ, καὶ αὐστηρῶς διέταττε τὸν μικρὸν Ἑρρῖκον νὰ κλείη πάντοτε μετὰ προσοχῆς τὸν στρόφιγγα. Καὶ τέλος πάντων στρῶμά τι ἐκ χόρτων ξηρῶν, ἀλλὰ διὰ πολυτελοῦς τάπητος ἐπικεκαλυμμένον, ἐχρησίμευεν εἰς τοὺς ληστὰς ὡς κλίνη.

Ἡ Τσιγγάνα παρῆχεν εἰς τὸ παιδίον πάντα τα ἀναγκαιοῦντα εἰς αὐτό· ἀλλὰ τροφὴν μὲν παρῆχεν ἀφθονον, διδασκαλίαν δὲ οὐδεμίαν. Οὔτε ἀνάγνωσιν οὔτε γραφὴν ἐδιδάσκειτο, καὶ οὐδὲν οὐδέποτε ἤκουσε παρὰ τῶν μοχθηρῶν ἐκείνων ἀνθρώπων περὶ τοῦ Κόσμου καὶ περὶ τοῦ Θεοῦ. Εἷς μόνος μεταξὺ τῶν ληστῶν, ὀνόματι Γουίλιέλμος, νεανίσκος

τὴν ἡλικίαν, καὶ υἱὸς γονέων ἀγαθῶν, ὃν ἡ ἀγάπη τῶν παιδιῶν παρέσυρεν εἰς τὸν ληστρικὸν βίον, ἠγάπα νὰ συνομιλῇ μετὰ τοῦ μικροῦ Ἑρρίκου· καὶ ὁσάκις ἐπέστρεφεν εἰς τὸ σπήλαιον, ἔφερε πρὸς αὐτὸν παιγνίδιόν τι πρὸς μικρὰν διασκεδάσιν. Οὗτος ἐχάρισεν εἰς τὸ παιδίον διαφόρους εἰκόνας, ἐπὶ ξύλων γεγλυμμένας, καὶ κομψῶς κεχρωματισμένας, ἐν ξύλινον ὁμοίωμα ποιμνίου μετὰ ποιμένος καὶ ποιμενικοῦ κυνός, ἐν ὅμοιον παριστάνον κῆπον μετὰ διαφόρων δένδρων, ἐφ' ὧν ἐκρέμαντο κίτρινοι καὶ κόκκινοι καρποί, ἐν μικρὸν κάτοπτρον, καὶ ἄλλα τοιαῦτα παιδικὰ ἀψύρματα. Ἡμέραν τινὰ ἠγόρασε διὰ τὸ παιδίον μικρὸν τινα αὐλόν, καὶ ἐδίδαξεν αὐτὸ νὰ παίξῃ μικρὸν τι μέλος· καὶ ἄλλοτε ἐκόμισεν εἰς αὐτὸ δέσμην χειροποιήτων ἀνθέων, καὶ ἐδίδαξεν αὐτὸ νὰ κατασκευάζῃ ἐκ χάρτου τοιαῦτα ἄνθη, νὰ συνδέῃ αὐτά, καὶ νὰ καταποικίλῃ διὰ χρωμάτων. Τὸ παιδίον ἐνησχολεῖτο κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον πολλὰς κατ' ἡμέραν ὥρας· ἀλλὰ το προσφιλέστατον πάντων τῶν ἀψυρμάτων, ὅσα εἶχεν, ἦτο μικρά τις εἰκὼν τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ἣν ἡ Τσιγγάνα εἶχε κλέψασα ἐκ τοῦ παλατίου. Ἦτο δὲ ἡ εἰκὼν ἐκεῖνη ὠραιότατα καὶ κομψότατα ἐξωγραφισμένη, χρυσῶ καὶ κρυστάλλῳ καὶ λίθοις πολυτίμοις περικεκοσμημένη· ἀλλ' ἡ Τσιγγάνα σπανίως καὶ ὀλίγην μόνον ὥραν, καὶ ἰδίως ὁσάκις συνέβαινε νὰ εὑρίσκηται εἰς καλὴν διάθεσιν, προσέφερε τὴν εἰκόνα εἰς τὸ παιδίον.

Ὁ Γουλιέλμος συχνὰ παρετήρει τὴν εἰκόνα ἐκεῖνην, καὶ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ μητέρα ἐνθυμούμενος ἐξ αὐτῆς, ἐδάκρυε, λέγων κατ' ἑαυτόν· “Δυστυχὲς παιδίον! σκληρὸν πρᾶγμα εἶναι τῇ ἀληθείᾳ νὰ θρηνῇ διὰ σὲ ἀπὸ καρδίας τοιαύτη μήτηρ! πόσον διάφορος θὰ ἦτο ἡ θέσις σου, εἰ διέμενες πλησίον τῆς μητρὸς ταύτης, ἀντὶ τοῦ νὰ διατρίβῃς ἐν τῷ

φρικτῶ τούτῳ ὑπογείῳ! καὶ ἡ καλὴ μήτηρ σου πόσον θὰ θρηνηῖ διὰ σέ! Εἶδε ἡδυνάμην νὰ σε ἐπαναγάγω εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτῆς, καὶ εὐχαρίστως θὰ ἔπραττον τοῦτο! ἀλλὰ καὶ ἐγὼ αὐτὸς διαμένω ἐνταῦθα, ὡς ἐν φυλακῇ αἰχμάλωτος! Πολλάκις θὰ ἐδραπέτευον, εἰ ἐνεπιστεύοντο εἰς ἐμέ οἱ λεγόμενοι οὗτοι φίλοι μου, καὶ μὴ με ἐπέβλεπον πάντοτε μετὰ πολλῆς προσοχῆς!”

Διαφόρους ὁμιλίαις ἐποίει ὁ νέος ἐκεῖνος ληστής μετὰ τοῦ παιδίου, καὶ διάφορα διηγείτο, πολλὴν ἐμποιοῦντα χαρὰν εἰς τὸν μικρὸν Ἑρρίκον, καὶ πῶς φωτίζοντα τὸν νοῦν αὐτοῦ· ἀλλὰ περὶ Θεοῦ καὶ περὶ αἰωνιότητος οὐδέποτε ἐτόλμησε νὰ ὁμιλήσῃ· διότι οἱ λησταὶ αὐστηρῶς ἀπηγόρευον τὴν τοιαύτην ὁμιλίαν, ἀπομακρύνοντες πᾶσαν ἀφορμὴν, ἐξ ἧς ἡδύνατο νὰ διεγερθῇ ἡ συνείδησις τοῦ παιδίου. —

Κεφάλαιον Ε΄.

Ἀπόπειρα δραπετεύσεως.

Καθ’ ὅσον ἡ ἡλικία τοῦ παιδίου ηὔξάνετο, κατεκυρίευσεν αὐτὸ ἡ ἐπιθυμία τοῦ νὰ μάθῃ, ποῦ μετέβαινον πάντοτε οἱ ἐν τῷ σπηλαίῳ ἐκείνῳ ἄνδρες. Πολλάκις παρεκάλεσε νὰ συμπαραλάβωσι καὶ αὐτό· ἀλλ’ ἐκεῖνοι πάντοτε ἤρνοῦντο ἀποτόμως, καὶ ἀνέβαλλον εἰς ἄλλον καιρὸν τῆς αἰτήσεως αὐτοῦ τὴν ἐκπλήρωσιν. Ἡμέραν δέ τινα οἱ μὲν λησταὶ κατὰ τὸ σύνηδες ἐξῆλθον τοῦ σπηλαίου πρὸς λήστευσιν· ἡ δὲ γραῖα Τσιγγάνα διαμένουσα πάντοτε ἐν τῷ σπηλαίῳ, ἦτο εἰς τὸ παιδίον μελαγχολικὸς σύντροφος· διότι πάντοτε ἦτο εἰς κακὴν διάθεσιν, καὶ ἐπὶ πολλὰς ὥρας ἔνεκα τῶν ἀσθενῶν καὶ καταρρέοντων ὀφθαλμῶν αὐτῆς ἐκάθητο ὀπισθεν πρασίνου

σκιάσματος, καὶ ἐπεσκεύαζε παλαιὰ φορέματα, ἢ κατεμέτρει χρήματα, οὐδὲ μίαν λέξιν λέγουσα πρὸς τὸ παιδίον· ἔπειτα δὲ κατακλινομένη ἐκοιμᾶτο, βέγγουσα ἐπὶ πολλάς ὥρας ἀδιακόπως.

Κατ' ἐκείνην λοιπὸν τὴν ἡμέραν, ἐν ᾗ ἡ γραιῖα κατὰ τὸ σύνηδες ἀνέπεσεν εἰς ὕπνον βαθύν, τὸ παιδίον ἔλαβε τὸ θάρβρος ν' ἀνάψῃ ἐν κηρίον, καὶ νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν δίοδον, δι' ἧς ἔβλεπε τοὺς ληστὰς κατ' ἐκάστην ἡμέραν διερχομένους· προβαῖνον δὲ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον, ἔφθασε τέλος πάντων εἰς τὴν σιδηρᾶν πύλην· ἀλλὰ δὲν κατάρσωσε ν' ἀνοίξῃ αὐτήν, κεκλεισμένην οὔσαν ἀσφαλῶς διὰ μεγάλου κλείδρου. Περιλυπὸν ἔστρεψε τὰ βήματα εἰς τὰ ὀπίσω· ἀλλ' ἐπανερχόμενον παρετήρησεν, ὅτι ἡ δίοδος, δι' ἧς διήρχετο, εἶχε πλαγίως στενοὺς τινὰς διαδρόμους, ἐν οἷς ἠδύνατό τις νὰ προχωρήσῃ ἐπὶ πολὺ κατὰ διαφόρους ὑπογείους ἐλιγμούς. Εἰσῆλθε λοιπὸν εἰς τὸν πρῶτον διάδρομον, ὃν ἐν τῷ διαβαίνειν ἀνεκάλυψε, καὶ ἐφ' ἱκανὸν προέβη διάστημα· ἐν ᾗ δὲ τὸ κηρίον ἐπλησίαζεν ἤδη εἰς τὸ τέλος, ἐφάνη εἰς τὸ παιδίον, ὅτι εἰς ἀπόστασίν τινα διέλαμπε φῶς, καὶ πρὸς τοῦτο μετὰ πολλοῦ θάρβρους καὶ προθυμίας ἔσπευσε τὰ βήματα αὐτοῦ. Τὸ ὑπέρυθρον καὶ ἀκτινοβολοῦν ἐκεῖνο φῶς ἐμεγαλύνετο βαθμηδόν, ἐφ' ὅσον τὸ παιδίον προέβαινε· καὶ ἐπὶ τέλους τόσον ἐμεγαλύνθη, ὥστε ἐφάνη εἰς αὐτὸ ὡς διάπυρος καὶ ὀρσῖα μορφή. Ἀλλ' ὅμως προέβαινε μετὰ θάρβρους ἀκαταπαύστως, ἕως ἐπὶ τέλους ἐστάθη εἰς ἐν διάρρηγμα βράχου, δι' οὗ ἡ αὐγὴ διέυαμπε, καὶ δι' οὗ εὐκάλως ἠδύνατό τις νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὸ παιδίον· ἐκεῖθεν δὲ τὸ παιδίον ἐξεπήδησε περιχαρὲς εἰς τὸν ἄγνωστον αὐτῷ Κόσμον. —

Τί ἐφάνη εἰς αὐτό, ὅτε ἐκφυγὸν τοῦ σκοτεινοῦ ἐκείνου

ὑπογείου εὐρέσθη πρῶτον ἤδη ὑπὸ τὸν ὠραῖον κυανοῦν οὐρανὸν τοῦ Θεοῦ ἐν μέσῳ μεγαλοπρεποῦς χώρας, διατεμνομένης ὑπὸ σειρᾶς ὄρέων καταφύτων, τοῦτο τῇ ἀληθείᾳ οὐδεμία γλῶσσα δύναται νὰ ἐκφράσῃ. Ἦτο λαμπρὰ ἑαρινὴ πρωΐα· ὁ ἥλιος κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἀνέτελλεν εἰς τὸν ὀρίζοντα· καὶ ὁ πρωϊνὸς οὐρανὸς διέλαμπεν ὡς πεπυρωμένος· εἰς δὲ τὰ δάση καὶ τὰ ὄρη διαφανῆς ἐπεκάσθητο πάχνη. Ἡ γῆ κατεκαλύπτετο ὑπὸ χλόης καὶ ἀνθέων· τὰ πτηνὰ ἐκελάδουν μελωδικώτατα· καὶ πρὸς τὴν ὑπώρειαν ἐντὸς τῆς κοιλάδος διαυγῆς ἐξετείνετο λίμνη, ἐν ἣ τῆς πρωΐας ἡ λάμψις καὶ αἱ καταπράσινοι τῶν ὄρέων κορυφαὶ ἀντανεκλῶντο μετὰ θαυμαστῆς λαμπρότητος.

Τὸ ἀδῶν παιδίον ἔμεινεν ὡς ἐμβρόντητον καὶ ἐξεστηγὸς ὑπὸ θαυμασμοῦ, βλέπον τὴν περικυκλοῦσαν αὐτὸ χάριν τῆς φύσεως. Ἐφαντάζετο ὅτι ἐξύπνησεν ἀπὸ μακροῦ καὶ βαθεοῦ ὕπνου, καὶ παρεφέρετο τῆδε κἀκεῖσε, ὡς εἰ κατεβαρύνετο ὑπὸ νυσταγμοῦ. Περιέβλεπεν ἀκαταπαύστως· καὶ ἐπὶ πολλὴν ὥραν δὲν ἠδύνατο νὰ εὔρη λέξεις, ὅπως ἐκφράσῃ τὸν θαυμασμὸν αὐτοῦ· καὶ ἐπὶ τέλους ἐξεφώνησε μετ' ἐκπλήξεως. “Ποῦ εὐρίσκομαι; πόσον μέγα καὶ ἄπειρον εἶναι τὸ περὶ ἐμὲ θέαμα! ”Ω! πόσον ὠραῖα, πόσον λαμπρὰ εἶναι τὰ πάντα!” Οὕτως ἴστατο περιβλέπον καὶ θαυμάζον νῦν μὲν ὑψηλὴν τινα δρυῖν, νῦν δὲ λόφον τινὰ ὑπὸ πρασίνων ἐλατῶν κεκαλυμμένον, καὶ ἄλλοτε τὴν ἀπέναντι αὐτοῦ ὑαλίζουσαν λίμνην, ἢ ἀνθηρὸν τινα θάμνον ἀγρίων ρόδων.

Ἐν τούτῳ ὁ ἥλιος ἀνυψώσθη ὑπεράνω μεμακρυσμένου τινὸς λόφου, καταφύτου ἐξ ἐλατῶν, ὅπισθεν τῶν ἐκ τοῦ φωτὸς αὐτοῦ καταχρυσουμένων νεφῶν· τὸ δὲ παιδίον ἀπέβλεψε πρὸς αὐτὸν ἀσκαρδαμυκτί, καὶ ἐνόμισεν, ὅτι ἐκεῖ ἐπάνω διέκαιε

πῦρ, καὶ ὅτι τὰ νέφη, ἃ νῦν πρῶτον εἶδε, κατεκαίοντο. Ἐπὶ πολλὴν ὥραν διέμενεν ἀτενίζον πρὸς τὸ λαμπρὸν ἐκεῖνο θεῆμα, ἕως οὗ τέλος πάντων ὁ ἥλιος, ὁ μέχρι νῦν κεκαλυμμένος ἐκ τῶν ἀναθυμιάσεων τῆς πρωΐας, ὡς ἕκ τινος λεπτοῦ ὑφάσματος, ἀνυψώθη χρυσοῦς, στρογγύλος καὶ ὠραῖος, ὑπεράνω τῶν λόφων. “Τί ἄρα γε εἶναι τοῦτο; ὁποῖον θαυμαστὸν φῶς!” ἀνεβόησε τὸ παιδίον, ἰστάμενον ἔκθαμβον καὶ ἀκίνητον, καὶ ἔχον τὰ βλέμματα προσηλωμένα καὶ τὰς χεῖρας τεταμένας πρὸς τὸν ἥλιον· ἕως οὗ τέλος πάντων σκοτοδινιάσαν ἐκ τῆς βαθμηδὸν ἀύξανομένης λάμπσεως τοῦ ἡλίου ἠναγκάσθη νὰ στρέψῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀλλαχοῦ.

Μετὰ ταῦτα προέβη ὀλίγον περαιτέρω, ἀλλὰ πάντοτε προσέχον εἰς τὰ βήματα αὐτοῦ, μὴ πατήσῃ τὰ ὠραῖα ἐκεῖνα ἄνθη, τὰ ἐπὶ τῆς γῆς διεσπαρμένα. Αἴφνης εἶδε μικρὸν τι ἄρνιον, κατακείμενον ὑπὸ ἄνθηρὰν ῥοδωνιάν, καὶ περιχαρῆς ἀνέκραξεν· “ὦ! ἐν ἄρνιον! ἐν ἄρνιον!” Ἔσπευσε πρὸς αὐτό, καὶ μετὰ χαρᾶς ἐψηλάφισεν αὐτό· τὸ δὲ ἄρνιον ἐκινήθη, καὶ σταθερὸν ἐπὶ τῶν ποδῶν αὐτοῦ ἐβλήχῃτο. Ὁ μικρὸς Ερρίκος ὠπισθοχώρησε περίφοβος, καὶ ἀνεφώνησε. “Τί εἶναι τοῦτο; τὸ ἄρνιον ἔχει ζωὴν, δύναται νὰ περιπατῇ, καὶ ἔχει φωνήν· ὅσα δὲ ἐγὼ εἶχον ἐν τῷ σπηλαίῳ ἦσαν ἄφωνα καὶ ἄψυχα καὶ ἀκίνητα. Ὅποῖον θαῦμα! τίς ἄρα ἔδωκε τὴν ζωὴν εἰς τοῦτο τὸ ἄρνιον;” — Ἐπεθύμησε νὰ συνομιλήσῃ μετὰ τοῦ ἄρνιου, καὶ διαφόρους ἐρωτήσεις ἀπέτεινε πρὸς αὐτό· ἀλλ’ ἐπειδὴ τὸ ἄρνιον μόνον ἐβλήχῃτο, ὁ Ἐρρίκος ἠγανάκτει, ὅτι ἀπεκρίνετο πάντοτε διὰ φωνῶν ἀκατανοήτων.

Κατ’ ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐφάνη ἐκεῖ νέος τις ποιμὴν, ὠραῖος καὶ ἀχμάζων νεανίσκος, ῥοδοκόκκινος καὶ ξανθός, ὃς ἀπολέσας τὸ ἄρνιον περιήρχετο εἰς ἀνεύρεσιν αὐτοῦ. Ὁ νέος

οὗτος ἔβλεπε πρό πολλοῦ τὸ παιδίον, μακρόθεν ἰστάμενος, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ, ὅποιον ἦτο· τὸ δὲ παιδίον ἐφοβήθη ἰδὼν τὸν νέον ποιμένα. Ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνος ἐχαιρέτισεν αὐτὸ φιλικώτατα, λαβὼν θάρσος εἶπε πρὸς αὐτόν· “ὦ! πόσον ὠραῖος ἄνθρωπος εἶσαι! ἀλλ’ εἰπέ μοι, παρακαλῶ σε (καὶ ταῦτα λέγον ἐξέτεινε τὰς χεῖρας αὐτοῦ πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν), τοῦτο τὸ μέγα, τὸ μέγιστον σπήλαιον εἶναι ἰδικόν σου(α); δύναμαι καὶ ἐγὼ νὰ παραμείνω μετὰ σοῦ καὶ τοῦ ἀρνίου σου;” — Ὁ νέος ποιμὴν δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ, τί λέγει τὸ παιδίον, καὶ ἐνόμισε κατ’ ἀρχὰς ὅτι ἦτο ἔξω φρενῶν· ἠρώτησε δὲ αὐτό, πῶς εὐρέθη εἰς τοῦτο τὸ μέρος; Ἀλλ’ ὅτε τὸ παιδίον εἶπε πρὸς αὐτόν, ὅτι ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ὑπογείου, καὶ διηγήθη περὶ τῆς γραίας Τσιγγάνας καὶ τῶν βαθυγενείων ἐκείνων ἀνδρῶν, κατελήφθη ὑπὸ μεγάλου φόβου καὶ ταραχῆς· ἀλλ’ εὐσπλαγχνισθεῖς τὸ παιδίον ἔλαβε μὲν αὐτὸ διὰ τῆς μιᾶς χειρός, ἔλαβε δὲ καὶ τὸ ἀρνίον διὰ τῆς ἐτέρας, καὶ ἔφυγε τάχιστα, ὡς εἰ κατεδιώκετο ὑπὸ τῶν ληστῶν. —

Κεφάλαιον ΣΤ’.

Ἡ κατοικία τοῦ ἐρημίτου.

Ἐν τῷ παρακειμένῳ ὄρει κατῴκει γέρον τις, σεβασμιώτατος ἐρημίτης, ὀγδοηκοντούτης περιπού, ὀνομαζόμενος πατήρ Μερράδ, καὶ μάλιστα τιμώμενος ὑπὸ πάντων τῶν περιοικούντων διὰ τὴν παιδείαν καὶ τὴν εὐσέβειαν αὐτοῦ· καὶ πρὸς

(α) Ἐπειδὴ τὸ παιδίον οὐδὲν ἄλλο εἶδε μέχρι τοῦδε, ἢ τὸ σπήλαιον τῶν ληστῶν, νομίζει ὅλον τὸν Κόσμον ἐν μέγα σπήλαιον.

τοῦτον ἐσκέψθη ὁ νέος ποιμὴν νὰ ὀδηγήσῃ τὸ παιδίον. Ἡ κατοικία τοῦ ἐρημίτου, οὐ πολὺ ἀπέχευσα, ἔκειτο εἰς τοὺς πρόποδας ὄρους παρὰ τὴν λίμνην, καὶ ἦ δέσις αὐτῆς ἦτο ἀληθῶς ἐπίγειός τις παράδεισος. Ὁ οἰκίσκος αὐτοῦ, περικεκαλυμμένος ὑπὸ ἀμπέλου καὶ καλαμοσκεπῆς, περιστοιχεῖτο ὑπὸ συσκίων ὀπωροφόρων δένδρων, ὠκοδομημένος ἐν μέσῳ κήπου, βρίσκοντος δένδρων ὠραιοτάτων καὶ παντοίων λαχάνων· ὅπισθεν δὲ αὐτοῦ ὑπῆρχεν ἀμπελών, καὶ ἐκατέρωθεν ἐξετείνετο σιτοφόρον λήϊον κατὰ μῆκος τῆς ὑπωρείας· καὶ ὅπου ἀκόμη μεταξὺ τῶν βράχων ὑπελείπετο μικρὸς τις τόπος, ἴστατο μέγα τι δένδρον κατάκαρπον, ἢ δενδρύλια βρίσκοντα ἐξαιρέτων ἀπιδίων· ἐπὶ δὲ βράχου τινός, μακρόθεν ἀποκλίνοντος πρὸς τὴν λίμνην, ἦτο ὠκοδομημένη μικρὰ Ἐκκλησία, ἐφ' ἧς ὑψοῦτο μικρὸν ὄξυτενὲς κωδωνοστάσιον· καὶ κλίμαξ ἐπὶ τοῦ βράχου λελαξευμένη ἔφερε πρὸς αὐτήν.

Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ νέος ποιμὴν ἤνοιξε τὴν κιγκλιδωτὴν πύλην τοῦ κήπου, καὶ εἰσῆλθε συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ παιδίου, ὁ σεβάσμιος γέρων ἐκάσθητο ἐπὶ ξυλίνου θρανίου ὑπὸ τινα μηλέαν, ὅθεν ὑπῆρχε λαμπρὰ δέα ἐπὶ τῆς λίμνης· ὀγκῶδες δὲ βιβλίον, ἐν ᾧ μετὰ πολλῆς εὐλαβείας ἀνεγίνωσκεν, ἔκειτο ἐνώπιον αὐτοῦ ἐπὶ τραπέζης. Αἱ ὀλίγαι τρίχες, αἱ περιστέφουσαι τὴν φαλακρὰν αὐτοῦ κεφαλὴν, καὶ ἡ μακρὰ γενειὰς αὐτοῦ, ἦσαν κατάλευκα ὡσεὶ χιών· ἀλλ' αἱ παρειαὶ αὐτοῦ διετηροῦντο ἀνδραγαταὶ καὶ κατακόκκινοι, ὡς αἱ παρειαὶ νεανίσκου.

Μετ' εἰλικρινοῦς εὐπροσηγορίας ἀναστὰς ὁ γέρων ἠσπάσατο ἀμφοτέρους τοὺς προσελθόντας· ἤκουσε δὲ τὴν περὶ τοῦ παιδίου διήγησιν τοῦ νέου ποιμένος μετὰ πολλῆς προσοχῆς, καὶ ἠρώτησε τὸ παιδίον, πῶς ὀνομάζεται, κρατῶν αὐτὸ μετὰ

πατρικῆς συμπαθείας ἐν ταῖς ἀγκάλαις αὐτοῦ· καὶ δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι τὸ παιδίον, εὐγενοῦς ὄν καταγωγῆς, ἤρπάγη ὑπὸ τῶν ληστῶν. “Ἄφες τὸν μικρὸν παρ’ ἐμοί, εἶπε πρὸς τὸν νέον ποιμένα, καὶ πρόσεχε μὴ εἴπῃς ἐπὶ τοῦ παρόντος περὶ αὐτοῦ πρὸς οὐδένα ἄνθρωπον. Ἐλπίζω ὅτι οἱ γονεῖς τοῦ παιδίου θὰ εὐρεθῶσι, καὶ παρ’ ἐμοί μένον θὰ προφυλαχθῆ καλλίστα ἀπὸ πάσης καταδιώξεως τῶν ληστῶν, οἳ φεύγουσι τὴν ἐρημικὴν κατοικίαν μου, ὡς τὴν πυρκαϊάν· διότι χρυσὸν μὲν καὶ ἄργυρον δὲν εὐρίσκουσι παρ’ ἐμοί· καλὰς δὲ συμβουλάς καὶ σωτηρίους προτροπάς, αἵπερ ἀληθῶς εἰσι πολυτιμότεραι τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου, μισοῦσιν ἐκεῖνοι.” Πρὸς δὲ τὸ παιδίον εἶπεν. “Καλῶς ἦλθες, ἀγαπητέ μοι Ἑρρίκε! ἐγὼ ἔσομαι ὁ πατήρ σου, καὶ ἐγὼ θὰ φροντίζω περὶ σοῦ, ἕως ἂν δυνηθῶ νὰ σε ἀποδώσω εἰς τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα σου· σὺ δὲ ἀπὸ τοῦδε μὴ με ὀνόμαζε ἄλλως πως ἢ πατέρα.

Ὁ γέρον μετὰ ταῦτα ἐφιλοξένησε τοὺς προσελθόντας διὰ γάλακτος καὶ ἄρτου· ὁ δὲ νέος ποιμὴν, ἱκανῶς ἀναπαυθεὶς, ἀνέλαβε τὴν ποιμαντικὴν αὐτοῦ ράβδον, ὅπως ἐπανέλθῃ εἰς τὸ ποίμνιον· ἀλλ’ ὁ μικρὸς Ἑρρίκος οὐδαμῶς ἐπέτρεπεν αὐτῷ ν’ ἀναχωρήσῃ, κλαίων καὶ κρατῶν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἐνδύματος. Τότε ὁ νέος ποιμὴν ἐβεβαίωσεν αὐτόν, ὅτι ταχέως πάλιν θὰ ἐπιστρέψῃ, καὶ ἐδωρήσατο αὐτῷ τὸ ἀρνίον· ὁ δὲ Ἑρρίκος ὑπερεχάρη διὰ τὸ δῶρον τοῦτο, ὅπερ εἰς αὐτὸν ἐφαίνετο πολυτιμότερον.

Κεφάλαιον Ζ΄.

Ὁ ἥλιος καὶ τὰ ἄνδρα.

Ἀναχωρήσαντος τοῦ νέου ποιμένος, ὁ φιλόανδρωπος γέρον ἐκάθισε παρ' ἑαυτῷ τὸ παιδίον, ὅπως συνομιλήσῃ μετ' αὐτοῦ. “Ἀγαπητέ μοι Ἑρρίκε, ἤρξατο λέγων, οὐδέν γινώσκεις περὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς σου;”

“ὦ! βέβαια, ἀπεκρίθη τὸ παιδίον, ἔχω ἐν τῷ θυλακίῳ μου μίαν ὠραίαν μητέρα. Ἴδού· δύνασαι νὰ ἴδῃς αὐτήν.” καὶ τοῦτο εἰπὼν, ἐξήγαγε τὴν μικρὰν εἰκόνα, ἣν ἐφύλαττεν ἐν τῷ θυλακίῳ αὐτοῦ, περικεκλεισμένην καλῶς ἐν θήκῃ ὠραιότατῃ ἐξ ἐρυθροῦ μαροκινοῦ δέρματος. Τὸ δυστυχὲς παιδίον οὐδέποτε πρότερον ἰδὼν τὴν εἰκόνα τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἐν τῷ φωτὶ τοῦ ἡλίου, ἐξεπλάγη τότε διὰ τὴν λαμπρότητα καὶ ὠραιότητα τῆς εἰκόνας· οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ κατεσκοτίσθησαν ἐκ τῆς λάμψεως τῶν ἀπαστραπτόντων ἀδαμάντων, δι' ὧν ἡ εἰκὼν περιεκοσμεῖτο.

“Πόσον λαμπρὸν εἶναι ἐνταῦθα τὸ φῶς!” εἶπε τὸ παιδίον· ἔπειτα δὲ στραφείς πρὸς τὸν γέροντα, καὶ δεικνύων τὸν ἥλιον, εἶπε πρὸς αὐτόν· “Εἰπέ μοι, παρακαλῶ σε, τίς ἤναψεν ἐκεῖ ἐπάνω τὸν ὠραῖον ἐκεῖνον καὶ χρυσοῦν λύχνον, τὸν καταλαμπρύνοντα πάντα τὰ πράγματα; ἐγὼ ἐκ τῆς πολλῆς λάμψεως δὲν δύναμαι οὔτε μίαν στιγμὴν ν' ἀντιβλέψω πρὸς αὐτόν. Ἐκεῖνος ὁ λύχνος, ὃν εἶχομεν ἐν τῷ σπηλαίῳ, ἦτο, συγκρινόμενος πρὸς τοῦτον, σκοτεινὸς καὶ ἀδύνατος. Πόθεν δὲ προέρχεται τοῦτο, ὅτι ἀκαταπαύστως προχωρεῖ ὑψηλότερον; Ὅτε κατὰ πρῶτον εἶδον αὐτόν, ἀνεφάνη ὀπίσθεν τοῦ δένδρου· καὶ ἐντὸς ὀλίγου τόσον ὑψώθη, ὥστε ἀδύνατον ἦτο νὰ

έγγίσω εἰς αὐτόν, καὶ εἰ ἀνέβαινον ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτάτου τῶν δένδρων. Πῶς λοιπὸν γίνεται τοῦτο, ὅτι τόσον ἐλευθέρως περιστρέφεται καὶ κινεῖται; Εἰς οὐδὲν μέρος φαίνεται σχοινίον, ἐκ τοῦ ὀποίου νὰ ἐξαρτᾶται· τίς λοιπὸν σύρει αὐτόν εἰς τὰ ἐπάνω; Πολὺ ἐπιθυμῶ νὰ μάθω, τίς ἀναβαίνει ἐκεῖ ὑψηλά, ὅπως βάλλῃ τὸ ἔλαιον εἰς τὸν λύχνον.”

Ὁ πατὴρ Μερραδ εἶπε πρὸς τὸ παιδίον, ὅτι οἱ ἄνθρωποι ὀνομάζουσι τὸ μέγα καὶ ὠραῖον ἐκεῖνο φῶς ἥλιον, καὶ ὅτι τὸ φῶς τοῦτο, εἰ καὶ ὑπάρχει χιλιάκις ἴσως περισσότερον χρόνον παρ’ ὅσον ὁ μικρὸς Ἑρρίκος, πάντοτε κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον περιστρέφεται, καὶ ἀκαταπαύστως οὕτω λάμπει, οὐδεμίαν ἔχον ἀνάγκην οὐδ’ ἐνὸς σταλαγμοῦ ἐλαίου.

“Τοῦτο εἶναι ἀκατανόητον εἰς ἐμέ, εἶπεν ὁ Ἑρρίκος. Ἀλλά, πῶς ἔχεις τὰ ὠραιότατα ταῦτα ἄνθη”; — ἐπανέλαβε πρὸς τὸν γέροντα, ἀναστὰς ἐκ τῆς θέσεως αὐτοῦ, καὶ δεικνύων πρὸς τὰς πρασιάς, ἧν ἐκάστη ὁμοίαζε πρὸς ὄλον ἄνθη. — “ὦ! πόσον ὠραιότατα εἶναι κεχρωματισμένα, ἄλλα μὲν κόκκινα, ἄλλα δὲ κίτρινα, καὶ ἄλλα κυανᾶ! πόσον δὲ τεχνικῶς εἶναι περικεκομμένα ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἀναρίσμητα φύλλα, τὰ ὠραῖα καὶ τρυφερά, ὁμοιότατα τὸ ἓν πρὸς τὸ ἄλλο! Ἐκ ποίας ἄρα γε ὕλης εἶναι κατασκευασμένα ὅλα ἐκεῖνα τὰ φύλλα; χαρτίον βέβαια δὲν εἶναι· μετὰξιον δὲ οὐδαμῶς φαίνεται ὅτι ἐχρησίμευσεν εἰς κατασκευὴν αὐτῶν. Εἰπέ μοι, παρακαλῶ, σὺ κατασκεύασας ὅλα ταῦτα τὰ ἄνθη; πολὺν καιρὸν βέβαια ἐδαπάνησας εἰς τὴν κατασκευὴν αὐτῶν! εἰς τινα ἐξ αὐτῶν ὑπάρχουσι τόσον λεπταὶ καὶ τρυφεραὶ κροκίδες, ὥστε ἀπαιτεῖται λεπτότατον ψαλίδιον καὶ ὀξύτάτη ὄρασις πρὸς περικοπὴν αὐτῶν. Καὶ ἐγὼ ὁμοίως ἔχω κατε-

σκευασμένα ώραϊα ἄνθη, ἀλλὰ τόσον ώραϊα ἀδύνατον νὰ κατασκευάσω.”

Ὁ Μερράδ ἀπεκρίθη πρὸς τὸ παιδίον, ὅτι οὐδεὶς ἄνθρωπος δύναται νὰ κατασκευάσῃ τοιαῦτα ἄνθη, καὶ ὅτι ὅλα ἐκ τῆς γῆς ἀναφύονται· ἀλλ’ ὁ Ἐρρίκος δὲν ἤθελε νὰ πιστεύσῃ. “Τοῦτό μοι φαίνεται ἀδύνατον, εἶπε· μᾶλλον δὲ δύναμαι νὰ πιστεύσω, ὅτι σὺ κατασκεύασας αὐτά.” Ὁ γέρον ἐδειξεν εἰς τὸ παιδίον τὸν κομιψὸν λοβὸν τοῦ διπλοῦ μήκωνος, ἐξετίναξε τοὺς μικροτάτους στρογγύλους σπόρους ἐπὶ τῆς παλάμης αὐτοῦ, καὶ εἶπεν εἰς αὐτό, ὅτι ἐν ἐκάστῳ τῶν μικρῶν τούτων σπόρων περιέχεται ποσότης τῶν μεγάλων ἐκείνων καὶ πορφυροχρόων ἄνθων, τῶν ἐξ αὐτοῦ φυομένων, ὅταν τις φυτεύσῃ τὸν σπόρον ἐν τῇ γῇ· οὕτω δὲ καὶ πάντα τὰ ἄνθη ἐκ τοιούτων μικρῶν σπόρων φύονται.” — Τὸ παιδίον ἀπέβλεψε πρὸς τὸν γέροντα, διστάζον τρόπον τινά, μήπως ὁ γέρον ἐλεγε ταῦτα ἀστεϊζόμενος, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν· “Ἐκ τοιούτου μικροτάτου σφαιριδίου εἶναι δυνατὸν νὰ προέλθῃ τόσον μέγα καὶ τόσον ώραϊον ἄνθος; Καὶ λοιπὸν, πολὺ μεγαλειτέρα εὐφυΐα ἀπαιτεῖται εἰς κατασκευὴν τοῦ μικροῦ τούτου σπόρου, ἢ εἰς τὴν κατασκευὴν ἐνὸς χρυσοῦ ὰρολογίου.” — “Βεβαιότατα, εἶπεν ὁ Μερράδ.” — “Ἀλλά, τίς κατασκεύασε τὸν σπόρον; ἠρώτησε τὸ παιδίον· διότι εὐκολώτερον εἶναι, νομίζω, νὰ κατασκευάσῃ τις ὅλα ταῦτα τὰ ἄνθη, ἢ ἓνα μόνον τοιοῦτον σπόρον.”

Καὶ πάλιν ἀπέβλεψε πρὸς τὰ ἄνθη μετὰ πολλοῦ θαυμασμοῦ· μετέβαινεν ἀπὸ μιᾶς εἰς ἄλλην πρασιάν, καὶ ἀκορέστως ἐπέβλεπεν αὐτά. Ἀλλ’ ἐν τούτῳ ὁ ἥλιος κατεξέρμανεν αὐτόν, ὥστε ἀνεφώνησεν· “Πόσον φλογιστικὸς εἶναι ὁ λύχνος οὗτος! καίτοι εὐρίσκεται τόσον μακρὰν, ὅμως προξενεῖ

μεγίστην θερμότητα! πολύ θαυμαστός είναι τῆ ἀληθεία ὁ λύχνος οὗτος!” — Ὁ Μερράδ ὠδήγησε πάλιν τὸ παιδίον ὑπὸ τὴν μηλέαν, τὴν σκιάζουσαν ἱκανῶς τό τε θρανίον καὶ τὴν τράπεζαν. — “Αὕτη ἢ θεοὶ εἶναι δροσερὰ καὶ εὐχάριστος,” εἶπεν ὁ Ἑρρίκος, ἀποβλέψας πρὸς τὸ δένδρον· “τὸ δένδρον τοῦτο εἶναι ἀπαράλλακτον πρὸς παραπέτασμα πράσινον, ὅπερ οὐ μόνον ἀπὸ τοῦ δυνατοῦ ἐκείνου φωτός, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς θερμότητος προφυλάττει ἡμᾶς. Πόσον εἶναι μέγα, καὶ πόσας χιλιάδας φύλλων περιέχει! ὁ κορμὸς αὐτοῦ, κατ’ ὅσον βλέπω, εἶναι κατεσκευασμένος ἐκ ξύλου· ἀλλὰ δυσκολεύομαι νὰ πιστεύσω, ὅτι σὺ κατεσκεύασας τὸ ἄπειρον τοῦτο πλῆθος τῶν ἀνθέων καὶ τῶν φύλλων αὐτοῦ· τοιοῦτον ἔργον βεβαίως εἶναι μέγιστον καὶ ἀνώτερον τῶν δυνάμεών σου.” —

Κεφάλαιον Η΄.

Λάχανα καὶ ὀπῶραι.

Μετὰ ταῦτα ὁ γέρον πορευθεὶς εἰς τὴν καλύβην παρεσκεύασε μικρὸν γεῦμα· ἐπανῆλθε δὲ φέρων γάλα καὶ ἄρτον, καὶ ἰδίως διὰ τὸν Ἑρρίκον βούτυρον καὶ μέλι, καὶ μικρὸν τι καλάθιον ὠραιοτάτων μήλων· δι’ ἑαυτὸν δὲ δαύκη τινὰ καὶ λάχανα, ἓν μέγα κίτρινον πεπόνιον, καὶ ὀλίγον κόκκινον οἶνον ἐν καθαρᾷ ὑαλίνῃ φιάλῃ. Ὁ Ἑρρίκος ἔφαγε μετὰ πολλῆς ὀρέξεως, καὶ ἔπειτα ἠρώτησε τὸν γέροντα. “Εἰπέ μοι, παρακαλῶ, πῶς δύνασαι νὰ ἔχῃς ἐνταῦθα ὅλα τὰ ὠραῖα ταῦτα πράγματα; Ὑπάγεις καὶ σὺ ἐνίοτε μακρὰν διὰ νὰ κλέπτῃς;”

Ὁ πατήρ Μερράδ ἐξήγησε πρὸς αὐτόν, διαρκούντος τοῦ γεύματος, πόσον θαυμασίως γεννῶνται ἐκ τῆς γῆς ὅλα ταῦτα

τὰ ἀγαθὰ. — “Παρατήρησον”, εἶπεν ἅμα λαβὼν ἐν μῆλον, ἵνα καθαρῶς καὶ κατακόψῃ αὐτὸ διὰ τὸν Ἑρρίκον. “ταῦτα τὰ μῆλα τὰ ἐν τῷ καλάδιῳ ἐγὼ ἀπέκτησα ἐκ τούτου τοῦ δένδρου. Ἐκ τῶν μικρῶν κλάδων τῶν δένδρων συλλέγονται κατ’ ἡμέραν πολλὰ καλάδια τοιούτων ὠραίων μῆλων.” — “Εἶναι ἀληθῆς τοῦτο;” εἶπεν ὁ Ἑρρίκος, ἀποβλέψας πρὸς τὸν Μερράδ μετὰ τινος δυσπιστίας. Ὁ πατήρ Μερράδ ἔλαβε τὸ παιδίον ἀπὸ τῆς χειρός, καὶ κατασύρας ἓνα τῶν κλάδων, ἔδειξε πρὸς αὐτὸ τὰ μικρὰ πράσινα μῆλα, εἰπὼν. “Βλέπεις τώρα, πῶς ἐκ τῶν μικροτάτων κλάδων φύονται τὰ μῆλα; οὕτω μεγαλύνονται βαθμηδόν, καὶ ἐπὶ τέλος γίνονται τόσον μεγάλα, καὶ τόσον ὠραῖα, κίτρινα καὶ κόκκινα, ὅποια εἶναι τὰ ἐν τῷ καλάδιῳ. Ἀλλὰ καὶ ὅλον τοῦτο τὸ μέγα δένδρον, προσέδηκεν ὁ Μερράδ ἐν ᾧ ἔκοπτε τὸ μῆλον, ἐκ τοιούτου τινὸς ἀναφύεται σπόρου, ὅποιος εἶναι οὗτος, ὃν βλέπεις ἐμπεπηγμένον εἰς τὸ μαχαίριον· ἐγὼ ἐγνώρισα τοῦτο τὸ δένδρον, ὅτε ἀκόμη ἦτο ἐντὸς τοιούτου σπόρου. Ἐκαστος τῶν σπόρων τούτων περιέχει ἐν τοιοῦτο δένδρον, μᾶλλον δὲ εἰπεῖν, πληθὺς τοιούτων δένδρων. Τῷ ὄντι ἐξ ἑνὸς μόνου σπόρου δυνατὸν νὰ προαχθῶσι τόσον πολλὰ μῆλα, ὥστε νὰ μὴ τὰ χωρήσῃ ὅλος ὁ Κόσμος, καὶ ὥστε εἰς μόνος ἄνθρωπος, εἴπερ ἔζη χίλια ἔτη, νὰ μὴ δύνηται νὰ μετρήσῃ αὐτά.”

“Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἄρτος, ὃν βλέπεις ἐνταῦθα, ἐκ τοιούτου τινὸς σπόρου προέρχεται,” προσέδηκεν ὁ Μερράδ, δείξας συγχρόνως εἰς τὸ παιδίον κόκκον σίτου, ὃν εἶχε κομίσας μετ’ ἑαυτοῦ ἐκ τῆς καλύβης. “Καὶ τοῦτο, βλέπεις, ὁμοιάζει πρὸς τὸν σπόρον τοῦ μῆλου, ἢ τὸν τοῦ ἄνθους. Ἐξ ἑνὸς μόνου τοιούτου κόκκου τοῦ σίτου δυνάμεθα νὰ πορισθῶμεν πολλὰς χιλιάδας ἄρτων, οἷος εἶναι οὗτος ὁ ἐπὶ τῆς τραπέζης.” Ὁ

Μερράδ ἐξήγησε σαφέστατα πρὸς τὸ παιδίον, τίνι τρόπῳ γίνεται τοῦτο, καὶ πρὸς ἀπόδειξιν τῶν λεγομένων ἔδειξε πρὸς αὐτὸ τὸ πλούσιον σιτοφόρον χωράφιον, ἔπου πρὸ ὀλίγων μηνῶν οὐδέν ἄλλο ἐφαίνετο, ἢ βῶλοι γῆς. Ὁ δὲ Ἑρρῖκος ἐπήδησεν εἰς αὐτό, καὶ ἠσπᾶνθη μεγάλην χαρὰν, εὐρῶν εἰς ἕκαστον στάχυν πολλοὺς κόκκους σίτου.

“Οὕτω λοιπόν, εἶπε συμπεραίνων ὁ Μερράδ, συμβαίνει εἰς ὅλα τὰ πράσινα χόρτα, ὅσα βλέπεις ἐνταῦθα πέριξ ἡμῶν. Ὅλα ταῦτα τὰ χόρτα, ἢ ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν χλόη, αἱ ἀνθηραὶ ἐκεῖναι βοδωνιαί, οἱ ἄπειροι στάχυς καὶ αἱ ἄμπελοι, αἱ περικαλύπτουσαι τὴν καλύβην μου καὶ τὸν ὑπερκείμενον αὐτῆς λόφον, αἱ ἄπειροι δρυὲς καὶ πεῦκαι, αἱ ὑψούμεναι πέραν ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ ὄρους, καὶ αὐτὸ τὸ λεπτὸν βρύον, ὃ βλέπεις ἐπὶ τοῦ κορμοῦ τῆς μηλέας, πάντα ταῦτα φύονται καὶ θάλλουσιν ἐκ τοιούτου τινὸς μικροῦ κόκκου, ἢ δύνανται ἐπὶ τέλους νὰ καλλιεργηθῶσιν ἐξ αὐτοῦ. Πάντα, ὅσα βλέπεις ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς τραπέζης, τὸ γάλα καὶ τὸ βούτυρον, τὰ προερχόμενα ἐκ τῆς χλόης, τὸ μέλι, τὸ παρασκευαζόμενον ἐκ τῶν ἀνθέων, ὁ θρεπτικὸς ἄρτος καὶ ὁ δυναμωτικὸς οἶνος, ὅλα τὰ λάχανα καὶ αἱ ρίζαι καὶ αἱ ὀπῶραι, αἱ βραφανίδες, τὰ κάρδαμα, τὸ μέγα τοῦτο καὶ ὠραῖον πεπόνιον, ὁμοίως δὲ καὶ οἱ κλῶνοι, ἐξ ὧν πλέκονται τὰ κομψὰ ταῦτα καλὰσια πρὸς ἀπόθεσιν ὀπωρῶν, τὸ ξύλον, ἐξ οὗ εἶναι κατασκευασμένον τὸ πινάκιον καὶ τὸ ποτήριον, καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ τράπεζα καὶ τὸ θρανίον, ὅλα προέρχονται ἐκ τοιούτου τινὸς μικροῦ κόκκου. Ὄφειλον μόνον νὰ ρίψω τὸν κόκκον ἐντὸς τῆς γῆς, ὅπως ἀναφυῶσιν ἐνταῦθα μὲν μία μηλέα, ἐκεῖ δὲ στάχυς εἰς ἑκατοντάδας χιλιάδων, καὶ περικοσμήσω λαμπρότατα διὰ τῶν ὠραίων τούτων φυτῶν τὴν κατοικίαν μου, τὴν πρότερον οὔσαν

ἔρημον, καὶ πορισθῶ ἐν ἀφρονία πάντα τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα.”

Πάντα ταῦτα ἐφαίνοντο εἰς τὸ παιδίον Σαυμάσια· καὶ καθὼς πρὸ μικροῦ ἐξεπλήττετο βλέπων τὰ περὶ αὐτόν, οὕτω καὶ νῦν ἔτι μᾶλλον ἐξεπλήττετο, ἀκούων τοῦ ἐρημίτου τοὺς λόγους.

Κεφάλαιον Θ΄.

Ἡ πηγὴ καὶ ἡ βροχὴ.

Ἐν τούτοις ὁ ἥλιος ἀπέκλινε πρὸς τὴν δύσιν· οἱ ἀνδῶνες τοῦ κήπου ἐσκιάζοντο, καὶ τινὰ ἐκ τῶν ἀνδῶν, ἅπερ ὁ Μερράδ καθ’ ὑπερβολὴν ἠγάπα, ἦσαν μεμαραμμένα ἐκ τῆς ἡλιακῆς θερμότητος· καίτοι δὲ προέβλεπεν, ὅτι μετ’ οὐ πολὺ θὰ ἐπέλθῃ βροχὴ, ὅμως ἐνόμισε φρόνιμον νὰ ποτίσῃ ὀλίγον τὰ ἀγαπητὰ ἀνδῆ· καὶ λαβὼν τὸ ἀρδάνιον αὐτοῦ, καὶ τὸν μικρὸν Ἑρρῖκον ἀπὸ τῆς χειρός, ἐπορεύθη πρὸς τὴν πηγὴν, ἥπερ ἐν ἀφρονία ἐξέῤῥεεν ἀπὸ μεγάλου βρυσσκεποῦς βράχου.

Ὁ Ἑρρῖκος ἐξεπλάγη ἰδὼν τὸ ἀφρονον ἐκεῖνο ὕδωρ, καὶ συγκρούσας τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἀνεβόησεν· “Πόσον ἀφρονον εἶναι τὸ ὕδωρ τοῦτο, τὸ ἐξερχόμενον ἀπὸ τῆς πέτρας! περιμένω ὅτι θὰ ἐξαντληθῇ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν, ἀλλὰ τοῦτο τρέχει ἀκαταπαύστως καὶ ἐν τῇ αὐτῇ ἀφρονία. Τίς ἔχυσεν ἐκεῖ ἐπάνω τὸ ἄπειρον τοῦτο ὕδωρ; καὶ ποῦ τάχα εὐρίσκουσιν οἱ ἄνθρωποι τόσον πολὺ ὕδωρ, ὥστε νὰ γεμίζωσι τὴν ἀποθήκην ταύτην; Σύ, πάτερ, ὀφείλεις νὰ κλείης τὸν στρόφιγγα πρὸς οἰκονομίαν τοῦ ὕδατος· εἰ δὲ μή, θὰ ἐξαντληθῇ

ταχέως (α)”. Ὁ Μερράδ εἶπε πρὸς τὸ παιδίον, ὅτι τὸ ὕδωρ τοῦτο εἶναι ἴσως τόσον ἀρχαῖον, ὅσον καὶ ὁ ἥλιος, καὶ ῥέει πάντοτε ἀδιακόπως, οὐδέποτε ἐλαττούμενον, καὶ ὑπ’ οὐδενὸς ἀναπληρούμενον· προσέειπε δέ, ὅτι καὶ ὅλη ἐκείνη ἡ λίμνη, ἣν ὁ Ἑρρίκος ὑπελάμβανεν ὡς μέγα τι κάτοπτρον, οὐδὲν ἄλλο ἐστίν, ἢ ποσότης ὕδατος. Τοῦτο ἐφάνη εἰς τὸ παιδίον νέον θαῦμα.

Ὁ Μερράδ ἐπέστρεψεν εἰς τὸν ἀνδῶνα, φέρων πεπληρωμένον ὕδατος τὸ ἀρδάνιον, καὶ ἤρξατο ποτίζειν τὰ ἀνδῆ· ὁ δὲ Ἑρρίκος ἐφώνησε πρὸς αὐτὸν περίφοβος· “Τί κάμνεις αὐτοῦ, πάτερ; θὰ καταρρύπωσης τὰ ἀνδῆ σου, καὶ θὰ ἐξαλειφθῇ τὸ ὠραῖον αὐτῶν χρῶμα”. μειδιάσας δὲ ὁ γέρον εἶπε πρὸς αὐτόν, ὅτι τὰ ἀνδῆ καὶ τὰ χόρτα, οἱ στάχυς καὶ τὰ κλήματα τῆς ἀμπέλου, οἱ θάμνοι καὶ τὰ δένδρα, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον διατρέφονται· καὶ τόσον εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ποτίζωνται διὰ τοῦ ὕδατος, ὅσον καὶ εἰς τὸν ἀνδρῶπον τὸ νὰ πίνη ὕδωρ. “Ἀλλά, ἠρώτησεν ὁ Ἑρρίκος, τίς δύναται νὰ μεταφέρῃ ὅσον ἀπαιτεῖται ὕδωρ εἰς ὅλα ἐκεῖνα τὰ φυτά; τίς ἀναβαίνει ἐκεῖ ὑψηλά καὶ ποτίζει τὰ δένδρα, τὰ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ”; Ὁ δὲ Μερράδ ἀπεκρίθη· “Ὑπάρχει καὶ δι’ ἐκεῖνα ἡ προσήκουσα πρόβλεψις· τίνι δὲ τρόπῳ ὑπάρχει, ἴσως θὰ ἴδῃς ταχύτερον ἢ ὅσον νομίζομεν”. καὶ ταῦτα λέγων ὁ σεβάσμιος γέρον ἀνέβλεψε πρὸς τὰ νέφη.

Μετ’ ὀλίγον τῷ ὄντι νέφος τι περιεκάλυψε τὸ ὄρος· καὶ κατὰ πρῶτον μὲν κατέπιπτον ψεκάδες τινές, ἔπειτα δὲ ἐπῆλθε βραγδαία βροχή, ἄλλο τοῦτο θαυμασίον φαινόμενον εἰς τὸν

(α) Τὸ παιδίον ἐνθυμεῖται τὴν ἐν τῷ σπηλαίῳ διαταγὴν τῆς Τσιγγάνας, ἣν εἶδομεν ἐν κεφ: Δ’.

μικρὸν Ἑρρίκον, ὃς εἶπε μετὰ θαυμασμοῦ· “Τοῦτο εἶναι τῆ ἀληθείᾳ ἐξαιρετος οἰκονομία· διότι ἀπαλλάττει τοὺς ἀνθρώπους μεγάλου κόπου· τὸ ὕδωρ καταπίπτει τόσον καλῶς εἰς χιλιάδας χιλιάδων ψεκάδας, ὡς εἰ ἐξέρρεεν ἀπὸ μεγάλου τινὸς ἀρδανίου. Ἀλλά, τίς ἔπεμψεν ἐκεῖ ἐπάνω τὸ νέφος, ὡς ὀνομάζεις τὸ θαυμαστὸν τοῦτο πρᾶγμα; τίς συνήθροισε τὸ ὕδωρ τόσον ὑψηλά; πῶς γίνεται νὰ κινῆται τὸ νέφος τόσον ἐλευθέρως καὶ νὰ μὴ καταπίπτῃ εἰς τὴν γῆν;” — “Τοῦτο μετ’ οὐ πολὺ θ’ ἀκούσης πῶς γίνεται,” εἶπεν ὁ Μερράδ· ὁ δὲ μικρὸς Ἑρρίκος διέμενεν ἐστραμμένος πρὸς τὸ νέφος, καὶ παρετήρει αὐτό, ἕως οὗ διεσκορπίσθη, καὶ ὁ οὐρανὸς διεφάνη πάλιν, ὡς καὶ πρότερον, αἴθριος καὶ κυανοῦς.

Ἐν τοιαύτῃ ἐκπληκτικῇ θεᾷ πραγμάτων ὅπως πρωτοφανῶν εἰς αὐτόν, διήγαγεν ὁ Ἑρρίκος τὴν ἡμέραν ἐκείνην, χαίρων καὶ θαυμάζων· διότι ἅπειρα πράγματα, ἅπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι διὰ τὴν συνήθειαν βλέπουσιν ἐν ἀδιαφορίᾳ — μικρὸς τις χρυσοπράσινος κάνθαρος, ἐπὶ φύλλου ῥόδου καθήμενος — μικρὸς τις κοχλίας, ἐπὶ τοῦ κορμοῦ τοῦ δένδρου μετὰ τὴν βροχὴν ἀναρβιχώμενος — αἱ ὑαλίζουσαι σταγόνες τοῦ ὕδατος, ὡς ἀδάμαντες ἐπὶ πάντων τῶν φύλλων κρεμάμεναι — μικρὸς τις σπῖνος, μελωδικώτατα κελαδῶν τὴν ἐσπέραν ἀπὸ τινος κλάδου, καὶ ζωηρότατα πτερυγίζων καὶ πετῶν ἀπὸ δένδρου εἰς δένδρον — αἱ αἶγες τοῦ ἐρημίτου, ἐπανελθοῦσαι τὴν ἐσπέραν ἀπὸ τοῦ ἔρους — πάντα ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα φαινόμενα ἦσαν εἰς τὸ ἀδῶον ἐκεῖνο παιδίον θαύματος ἄξια, καὶ παρεῖχον ἀφορμὴν εἰς παντοίας ἐρωτήσεις καὶ ἀποκρίσεις.

Ἐπὶ τέλους ὁ ἥλιος κατεκρύβη ὀπισθεν τῆς λίμνης, καὶ ὁ Ἑρρίκος ἔντρομος ἀνεβόησεν. “ὦ! ἰδοὺ κατεβυστίσθη ὁ

λύχνος εἰς τὰ ὕδατα· ἐξέλιπεν ἤδη, καὶ ὄλαι ἡμῶν αἱ τέρψεις ἔλαβον τέλος· διότι ὅσῳ ἂν μέγαν ἀνάψωμεν λύχνον, ὀλίγον ᾧ δυνηθεῖ νὰ φωτίσῃ ἡμᾶς ἐντὸς τοῦ μεγάλου καὶ ἀχανοῦς τούτου διαστήματος". Ὁ δὲ πατὴρ Μερράδ παρηγόρησεν αὐτόν, λέγων· "Μὴ φοβοῦ· μετ' ὀλίγον ᾧ κοιμηθεῖμεν, καὶ διὰ τοῦτο οὐδεμίαν ἔχομεν ἀνάγκην φωτός· ἐν τοσοῦτῳ δὲ ὁ ἥλιος ᾧ ἀναφανῆ πάλιν εἰς τὸ ἀντίθετον μέρος μεταξὺ τῶν βουνῶν ἐκείνων· οὕτω περιστρέφεται, ἀκαταπαύστως κινούμενος, καὶ φωτίζει καὶ θερμαίνει τὰ σύμπαντα."

Κεφάλαιον Γ'.

Σπουδαιοτάτη ἐρώτησις καὶ ὀρθοτάτη ἀπόκρισις.

Ὁ Ἑρρίκος ἐπανέλαβε τὴν προτέραν ἐκείνην ἐρώτησιν, πρὸς ἣν ὁ συνετὸς γέρον ἐπίτηδες ἀπέφυγε τότε ἢ ἀποκριθεῖ· ἀλλ' ἡ φιλομάθεια τοῦ παιδίου ἐπὶ μᾶλλον αὐξανομένη ὑπεγόρευσε αὐτῷ τὰς ἐξῆς ἐρωτήσεις. — "Πῶς λοιπόν, πάτερ, γίνεται τὸ νὰ φέγγῃ ὁ ἥλιος ἀκαταπαύστως; Τίς κατεσκεύασεν ἐκεῖ ἐπάνω τὸν μέγιστον ἐκείνον ᾧόλον, καὶ κατεκόσμησεν αὐτόν τόσο λαμπρῶς; Τίς περιέκλεισεν ἐντὸς τοῦ βράχου ἐκείνου τὸ ὕδωρ, τὸ ἀφθόνως καὶ ἀκαταπαύστως ρέον; Τίς ὀδηγεῖ τὰ νέφη εἰς τὴν πορείαν αὐτῶν, ὥστε νὰ περιτρέχωσιν εἰς τὸν ἀέρα ἐλεύθερα, καὶ διὰ πολλῶν καὶ διαυγῶν ψεκᾶδων νὰ ποτίζωσι πάντα τὰ χόρτα καὶ τὰ φυτά; Τίς ἐδίδαξε τὰ πτηνά, οὐδένα ἔχοντα αὐλόν, νὰ κελαδῶσι τόσον ὠραῖα ᾄσματα; Τίς κατέκρυψε τὰ ἄνθη καὶ τὰ δένδρα ἐντὸς μικροτάτου κόκκου, ὥστε νὰ φύωνται ἀκριβῶς εἰς τὸν τόπον ἐκείνον, εἰς ὃν ἡμεῖς θελομεν νὰ ἔχωμεν αὐτά; Τίς κατεκάλυψε τὴν γῆν πανταχοῦ διὰ τάπητος χλόης καὶ ἄνθων;

Τίς ἐπεδαψίλευσεν εἰς ἡμᾶς τόσον πλούσια δῶρα; Τίς διέταξε τὰ πάντα τόσον καλῶς καὶ τόσον λαμπρῶς”;

“Καὶ λοιπόν, εἶπεν ὁ πατήρ Μερράδ, τῷ ὄντι νομίζεις, ὅτι ὑπάρχει ΤΙΣ, ὁ δημιουργήσας τὴν ὠραίαν ταύτην διακόσμησιν τοῦ Παντός”;

“ὦ! βεβαιότατα, εἶπεν ὁ Ἑρρίκος· τοῦτο εἶναι προφανέστατον· ὁ περὶ τούτου ἀμφιβάλλων εἶναι πάντῃ πάντως ἀναίσθητος. Οἱ ἐν τῷ σπηλαίῳ ἐκείνῳ ἄνθρωποι πολὺν κατέβαλον κόπον, ὅτε ἠθέλησαν ὀλίγον τι νὰ πλατύνωσιν αὐτό· καὶ ποτε, κινδυνεύοντος τοῦ σπηλαίου νὰ καταπέσῃ, μετὰ πολλῆς δυσκολίας κατώρθωσαν νὰ ὑποστηρίξωσιν αὐτό· καὶ ὅμως ὑπὸ τὸν ὠραῖον καὶ μέγιστον τοῦτον θόλον οὐδεμία φαίνεται ὑποστηρίζουσα στήλη! Ὁ ἐν τῷ σπηλαίῳ ἐκείνῳ κρεμάμενος λύχνος οὐδαμῶς ἔφεγγεν ἀφ’ ἑαυτοῦ· καί, ἵνα μὴ διαμένωμεν ἐν σκότει, ὠφείλομεν νὰ φροντίζωμεν πολὺ περὶ αὐτοῦ, καὶ ν’ ἀναπληρῶμεν αἰείποτε τὸ καιόμενον ἔλαιον· τὸ δὲ βυτίον τοῦ ὕδατος ὠφείλομεν πάντοτε νὰ γεμίζωμεν· εἰ δὲ μή, ἐκινδυνεύομεν ν’ ἀποθάνωμεν τῆς δίψης. Πόσον ἐπίπονον εἶναι τὸ νὰ περικόψῃ τις διὰ τῆς ψαλίδος ἐν ἄνθος χάρτινον, καὶ πόσον ὀξεῖαν ὄρασιν ἀπαιτεῖ τὸ τοιοῦτον ἔργον, τοῦτο ἐκ πείρας κάλλιστα γινώσκω· ὅτι δὲ πάντα τὰ περίξ ἡμῶν πράγματα δὲν ἦτο δυνατόν νὰ κατασκευασθῶσιν ὑπὸ χειρὸς ἀνθρωπίνης, καὶ τοῦτο κάλλιστα ἐννοῶ· ἀλλὰ τίς εἶναι ΕΚΕΙΝΟΣ, ὃς κατασκεύασε πάντα ταῦτα, τοῦτο πρὸ πάντων ἐπιθυμῶ νὰ μάθω.”

Ἦδη λοιπόν, ὅτε τὸ παιδίον συνησθάνετο τόσον ἰσχυρῶς τὸ μέγεθος, τὸ κάλλος, καὶ τὸ πάνσοφον τῆς τοῦ παντός δημιουργίας, καὶ τρόπον τινὰ κατεπλήττετο ἐκ τοῦ πλήθους τῶν εὐεργετημάτων, ἃ πανταχόθεν προσέβαλλον τοὺς ὀφθαλ-

μοὺς αὐτοῦ, καὶ διεκαίετο ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ μάθῃ, τίς εἶναι ὁ μέγας δημιουργός, ἐξ οὗ τὰ πάντα παρήχθησαν, — ἤδη ἐλήλυθεν ἡ ὥρα, κατ' ἣν ὁ σεβάσιμος γέρον ἠδύνατο καταλλήλως νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς τὸ παιδίον περὶ Θεοῦ, καὶ περὶ τῆς παντοδυναμίας, τῆς σοφίας, καὶ τῆς ἀγαθότητος Αὐτοῦ. Μετὰ βαθυτάτου λοιπὸν σεβασμοῦ, ἐν φωνῇ ὑποτρεμούσῃ, καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς δακρύων πεπληρωμένοις, εἶπεν ὁ γέρον πρὸς τὸν Ἑρρίκον, ὅτι ἔκρινεν ὀρθῶς, ὅτι ὑπάρχει ΤΙΣ, ὃς ἐδημιούργησε πάντα ταῦτα, καὶ ὅτι ὁ παντοδύναμος οὗτος, ὁ πάνσοφος, ὁ πανάγαθος, ὁ τὰ πάντα ποιήσας, καὶ τὸν ἄνθρωπον πλαστούργησας, καὶ δούς αὐτῷ τὴν ζωὴν, ὀνομάζεται ΘΕΟΣ, ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν πατήρ, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. —

“Ὁ, τι ἠσπάνθη τὸ παιδίον, ὅτε κατὰ πρῶτον εἶδε τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα, καὶ διὰ τῶν λαμπρῶν αὐτοῦ ἀκτίνων πᾶσαν τὴν κτίσιν καταχρυσοῦντα, τοῦτ' αὐτὸ καὶ νῦν τὸ αἰσθημα τοῦ θαυμασμοῦ κατεπλημμύρησε τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ. Ἡ περὶ Θεοῦ ἰδέα εἰσέδου εἰς τὸν νοῦν αὐτοῦ ὡς φωτίζων καὶ θερμαίνων ἥλιος, καὶ διὰ φωτὸς λαμπροτέρου καὶ αἰθριωτέρου ἔδειξεν εἰς αὐτόν, ὅτι ὅλος ὁ περὶ αὐτὸν Κόσμος οὐδὲν ἄλλο ἦν, ἢ ἄθροισμα ἀναριθμητῶν εὐεργετημάτων ἐνὸς παναγάθου πατρός.

“Ναί, ἀγαπητόν μοι παιδίον, — προσέειπεν ὁ Μερράδ, ἰδὼν τοῦ παιδίου τὴν ἐκπληξιν καὶ τὴν συγκίνησιν — ὁ Θεός ἐστιν ὁ δημιουργὸς ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων. Ἐκεῖνος ἐποίησε τὸν ὡραῖον τοῦτον κόσμον, ὃν καλοῦμεν οὐρανόν· Ἐκεῖνος ἔδωκε τὸ φῶς εἰς τὸν ἥλιον, καὶ διέγραψε τὸν δρόμον αὐτοῦ· ὥστε διὰ τοῦ ἡλίου οὐ μόνον ἀποκαλύπτονται ἡμῖν τὰ θαυμάσια ἔργα τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐκτέλεσιν τῶν ἡμετέρων ἔργων φωτιζόμεθα· διὰ δὲ τῶν θερ-

μῶν αὐτοῦ ἀκτίνων ὀριμάζονται, καὶ τρόπον τινὰ μαγειρεύονται οἱ καρποί, καθὼς τὰ παντοῖα φαγητὰ διὰ τοῦ πυρός· Ἐκεῖνος ἐκχέει ἀπὸ τοῦ βράχου τὸ ἄφθονον ὕδωρ, καὶ καταρρίπτει αὐτὸ κατὰ ψεκάδας ἀπὸ τῶν νεφῶν, ἵνα καὶ ἡμεῖς πίνωμεν, καὶ τὰ πάντα καταρδεύονται· Ἐκεῖνος ἔστρωσεν ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν τὸν ποικιλόχρουν τάπητα τῆς χλόης καὶ τῶν ἀνθέων· Ἐκεῖνος ἔδωκεν εἰς τὰ ἄνθη τὰ ποικίλα χρώματα καὶ τὴν εὐωδίαν· Ἐκεῖνος δίδει εἰς ἡμᾶς ἐκ τοῦ στερεοῦ καὶ σκληροῦ ἐδάφους τῆς γῆς ἄφθονον καὶ ἀπαλὸν ἄρτον, καὶ ἐκ τῶν ὄρεινῶν τόπων προάγει δι' ἡμᾶς τὸν γλυκὺν οἶνον· Ἐκεῖνος ἐφόρτωσε τοὺς κλάδους τῶν δένδρων διὰ παντοίων ὀπωρῶν· Ἐκεῖνος συνεχώρησε να ρέωσι διὰ τῶν καταπρασίνων κοιλάδων ρύακες γάλακτος, καὶ ν' ἀποστάζη τὸ μέλι ἐκ τῶν βράχων καὶ ἐκ τῶν κοιλωμάτων τῶν δένδρων· Ἐκεῖνος ἐποίησε τὸ δένδρον, ὃ διὰ μὲν τῆς ἑαυτοῦ σκιᾶς δροσίζει ἡμᾶς, διὰ δὲ τῶν ξύλων θερμαίνει, καὶ διὰ τῶν ὀπωρῶν εὐφραίνει· Ἐκεῖνος ἐδίδαξε τὰ πτηνὰ νὰ κελαδῶσι τὰ ἄσματα, δι' ὧν τέρπουσιν ἡμᾶς· Ἐκεῖνος ἐνέδυσσε τὸ πρόβατον τοῦτο, τὸ πρὸ τῶν ποδῶν ἡμῶν κατακείμενον, διὰ μαλακοῦ ἐρίου, ἐξ οὗ εἰσι κατεσκευασμένα τὰ ἐνδύματα ἡμῶν· Ἐκεῖνος δίδει ἡμῖν τὰ πρὸς κατοικίαν καὶ διανυκτέρευσιν ἀπαιτούμενα· Ἐκεῖνος ἐποίησε τὰ πάντα τόσον ὠραῖα, ὥστε ν' ἀπολαμβάνωμεν ἡμεῖς ἐν τοῖς ἔργοις Αὐτοῦ εὐφροσύνην καὶ χαρὰν, καὶ ν' ἀγαπῶμεν Αὐτόν, καὶ ποτε νὰ δυνηθῶμεν νὰ ὑπάγωμεν πρὸς Αὐτόν, εἰς τινὰ κατοικίαν πολὺ ὠραιότεραν ταύτης, ἣν ἀνεκάλυψας ἐνταῦθα· ἐν τῇ κατοικίᾳ ἐκείνῃ μένοντες παρ' Αὐτῷ, μέλλομεν ἀπολαμβάνειν ἀσυγκρίτως ἀνωτέραν εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν. Καίτοι δὲ οὐ δυνάμεθα νὰ βλέπωμεν Αὐτὸν ἐνταῦθα, ὅμως Ἐκεῖνος

βλέπει ἡμᾶς πανταχοῦ, καὶ πάντας ἡμῶν τοὺς λόγους ἀκούει, καὶ αὐτοὺς ἡμῶν τοὺς διαλογισμοὺς γινώσκει. Μετ' αὐτοῦ δυνάμεθα νὰ διαλεγώμεθα κατὰ πᾶσαν στιγμὴν· Ἐκεῖνος διέπει τὰς τύχας ἡμῶν· Ἐκεῖνός σε ἀπέλυσεν ἐκ τοῦ ὑπογείου σπηλαίου, καὶ ἐπέτρεψε νὰ κομισθῆς ἐνταῦθα εἰς τὰς ἀγκάλας μου· Ἐκεῖνος εἶναι ὁ μέγιστος ἡμῶν εὐεργέτης, ὁ ἄριστος ἡμῶν φίλος, ὁ φίλτατος ἡμῶν πατήρ." —

Ὁ Ἑρρίκος ἤκουε τοὺς λόγους τοῦ εὐσεβοῦς γέροντος μετὰ μεγίστης προσοχῆς καὶ ἐν καρδίᾳ συντετριμμένη, καὶ ἀπέβλεπε πρὸς αὐτὸν ἀσκαρδαμυκτί. Ἐν τούτῳ δὲ ἐπῆλθε νύξ, ἣς τὴν ἐπέλευσιν οὐδαμῶς ἤσθάνθη τὸ παιδίον, προσηλωμένον εἰς τὴν ὀμιλίαν τοῦ γέροντος. Ἡ σελήνη, ἀναφανείσα κατὰ πρῶτον ὡς μικρὸν καὶ μόλις ὄρατὸν νέφος, ἐσελάγιζεν ἤδη ἐν πάσῃ αὐτῆς τῇ λαμπρότητι ὑπεράνω τῆς λίμνης, ὑπὸ ἀναριθμήτων λαμπρῶν ἀστέρων περιστοιχουμένη· ἡ δὲ λίμνη ὡμοίαζε πρὸς καθαρῶτατον κάτοπτρον, καὶ ἠδύνατό τις νὰ νομίσῃ, ὅτι βλέπει ἐν αὐτῇ ἄλλον οὐρανὸν μετὰ σελήνης καὶ ἀστέρων, καὶ ὅτι ἀνακαλύπτει ἐντὸς αὐτῆς τὸ ἄπειρον τοῦ Σύμπαντος. Οὐδὲν φύλλον δένδρου ἐκινεῖτο· πανταχοῦ ἐπεκράτει νηνεμία καὶ βαθεῖα ἡσυχία καὶ σιωπή· νέον δέ τι αἴσθημα, οὐδέποτε πρότερον ἐπελθὼν εἰς τὸ παιδίον, τὸ αἴσθημα τῆς Θεοσεβείας, τῆς εὐσεβοῦς λατρείας, καὶ τῆς ἀπανταχοῦ παρουσίας τοῦ Θεοῦ, κατεκυρίευσεν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.

Τότε ὁ σεβάσμιος γέρον, σταυρώσας ἐπὶ τοῦ στήθους τὰς χεῖρας αὐτοῦ, καὶ ἀποβλέψας πρὸς τὸν οὐρανόν, προσήχητο ὑπὲρ τοῦ παιδίου· αὐτὸς δὲ ὁ Ἑρρίκος, πρῶτον ἤδη ὑψώσας τὰς μικρὰς αὐτοῦ χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανόν, ἐπανελάμβανεν ἐκάστην λέξιν τοῦ γέροντος· καὶ δάκρυα κατέβρεχον ἐν

ἀφρονία τὰς παρειὰς αὐτοῦ, διότι ὁ Θεός, ὃν μέχρι τοῦδε ἠγγόει, ἔδειξε πρὸς αὐτὸν τοσαύτην ἀγαθότητα. "Ὅτε δὲ ὁ γέρον συνεπλήρωσε τὴν προσευχὴν αὐτοῦ, μετὰ χαρᾶς ἀμέτρου εἶδεν, ὅτι ὁ Ἑρρίκος προσέειπεν εἰς τὴν προσευχὴν τὰς ἐξῆς λέξεις: "Εὐχαριστῶ Σοι καὶ γὰρ, πολυεύσπλαγχνε Θεέ, ὅτι με ἀπέλυσας ἀπὸ τοῦ σκοτεινοῦ ἐκείνου σπηλαίου, καὶ με ὠδήγησας πρὸς τὸν ἀγαθὸν τοῦτον ἄνθρωπον, ὅς με ἐδίδαξε περὶ Σοῦ τόσον ὠραῖα καὶ τόσον εὐχάριστα πράγματα."

Ὁ πατὴρ Μερράδ ἔλαβεν ἔπειτα τὸ παιδίον ἀπὸ τῆς χειρός, καὶ ὠδήγησεν αὐτὸ εἰς τὸν οἰκίσκον. Ἐκεῖ παρεσκεύασε δι' αὐτὸ κλίνην ἐκ μαλακοῦ βρύου, ἐφ' ἧς ἤπλωσε τάπητα, καὶ ἐκάλυψε τὸ παιδίον διὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ἐπενδύτου.

Κεφάλαιον ΙΑ΄.

Περιήγησις ἐπὶ τοῦ ὄρους.

Ὁ πατὴρ Μερράδ διετήρησε τὸν Ἑρρίκον παρ' ἑαυτῷ κατ' ὅλον τὸ ἔαρ, ὅπως διδάξῃ αὐτὸν ἔτι μᾶλλον, καὶ διορθώσῃ πολλάς ἐκφράσεις καὶ τρόπους αὐτοῦ κακοῦς, οὓς εἶχε παραλαβὼν ἐκ τῆς συναναστροφῆς τῶν ἀχρείων ἐκείνων ἀνθρώπων· ἐνόμιζε δέ, ὅτι καὶ διὰ τῆς ἀπλῆς διαίτης καὶ τοῦ καθαροῦ ὀρεινοῦ ἀέρος τὸ παιδίον, ὅπερ ἦτο κάτωχρον ἐκ τῆς πολυχρονίου διαμονῆς ἐν τῷ ὑπογείῳ σπηλαίῳ, ἠδύνατο ν' ἀναλάβῃ τὴν ὑγείαν αὐτοῦ, καὶ ἔτι μείζονα χαρὰν νὰ προξενήσῃ εἰς τοὺς ἑαυτοῦ γονεῖς, ὅταν ἀξιωθῶσι νὰ ἐναγκαλισθῶσιν αὐτό. Καὶ τῷ ὄντι, ὁ Ἑρρίκος ταχέως ἀνέλαβε, καὶ κατέστη ὠραῖος καὶ χαρίεις, ὡς βόδον ἐν τῇ ἐαρινῇ πρωΐᾳ.

Περὶ δὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ φθινοπώρου ὁ πατὴρ Μερράδ, ὃς καὶ πρότερον ἐποιήσατο πολλάς περιηγήσεις, καὶ πολλάς πόλεις ἐπεσκέψατο, ἀπεφάσισε νὰ ἐξέλθῃ εἰς περιήγησιν, καὶ νὰ ἐπισκεφθῇ ἐκ νέου τὰς κοινωνίας τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἐρευνήσῃ περὶ τῶν γονέων τοῦ παιδίου· διὰ τοῦτο παρεκάλεσε πρότερον τὸν πατέρα τοῦ νέου ἐκείνου ποιμένος, ὃς παρέδωκεν εἰς αὐτὸν τὸ παιδίον, ἄνθρωπον εὐσεβῆ καὶ τίμιον γεωργόν, κατοικοῦντα εἰς τὸ ἐνδοτέρω μέρος τῆς σειρᾶς τῶν ὀρέων, νὰ διατηρήσῃ παρ' ἑαυτῷ τὸ παιδίον, ἄχρις οὗ αὐτὸς ἐπανέλθῃ. Πρὸς τὸν ἀγαθὸν λοιπὸν ἐκείνον γεωργὸν ἀπεφάσισε νὰ διευδυνῇ κατὰ πρῶτον, φέρων μετ' ἑαυτοῦ τὸν Ἑρρίκον.

Ὅθεν ἐν ὥραία τινὶ καὶ αἰθρία πρωΐα τοῦ φθινοπώρου, εὐθὺς ἀνατείλαντος τοῦ ἑωσίνου ἀστέρος, ὁ γέρον ἐξύπνισε τὸ παιδίον, μετέβη μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ θερμῶς προσήχετο κατικετεύων τὸν Θεόν, ἵνα πεδηγετήσῃ αὐτὸν εἰς ἣν ἐπεχείρει ὁδοιπορίαν. Προγευματίσαν ἔπειτα καὶ παραλαβόντες τὰ ἀναγκαῖα τρόφιμα, ἐξεκίνησαν ἀμφοτέροι, τοῦ μὲν γέροντος Μερράδ προπορευομένου, τοῦ δὲ Ἑρρίκου μετὰ πολλῆς χαρᾶς ἐπακολουθοῦντος. Ὀδοιπορήσαντες δὲ διὰ τινος ἀτραποῦ, ἦν μόνοι σχεδὸν οἱ Ἀλπεινοὶ ποιμένες καὶ οἱ κυνηγοὶ τῶν δορκάδων διέβαινον, ἔφθασαν περὶ τὴν μεσημβρίαν εἰς ἀπόκρημνὸν τι διάφραγμα, οὗ ἄνωθεν ἐβόσκοντο αἶγες, καὶ ἐκάθισαν ὑπὸ σκιάν, ὅπως ἀναπαυθῶσιν ὀλίγον, καὶ φάγωσι τὸ γεῦμα.

Ἐκεῖ προσῆλθεν αὐτοῖς τὸ μικρὸν παιδίον τοῦ γεωργοῦ, ὅπως ἀσπασθῇ τὴν δεξιάν τοῦ πατρὸς Μερράδ· ὁ δὲ μικρὸς Ἑρρίκος ἰδὼν τὸ παιδίον, ἀνεφώνησεν ἐκπεπληγμένος· “Ἴδου εἰς μικρὸς ἄνθρωπος, ὡς ἐγώ! Τί ὠραῖον πρᾶγμα! δὲν ἐγνώριζον μέχρι τοῦδε, ὅτι ὑπάρχουσιν ἐκτὸς ἐμοῦ καὶ ἄλλοι

μικροὶ ἄνδρωποι· ἐγὼ ἐνόμιζον, ὅτι εἶμαι ὁ μόνος μικρὸς ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς. "ὦ! σὺ βέβαια, μικρέ, πᾶ ἔλθῃς μετ' ἡμῶν· δὲν πᾶ ἔλθῃς;" — Ὁ μικρὸς ἐκεῖνος ἀνέλαβε μετὰ προθυμίας τὸν ὁδοιπορικὸν σάκκον τοῦ πατρὸς Μερράδ, καὶ οἱ τρεῖς ὁμοῦ προέβαινον· ὁ δὲ Ἑρρίκος τόσον οἰκείως καὶ μετὰ τοσαύτης προσοχῆς συνδιελέγετο μετὰ τοῦ μικροῦ παιδίου, ὥστε οὐδὲν ἔβλεπε τῶν περὶ αὐτόν, ἐν ᾧ προέβαινον.

Οὕτω προχωροῦντες ἔφθασαν εἰς μικράν τινα καταπράσινον κοιλάδα, ἀπόκρημνον ἐκατέρωθεν, ἐν ᾗ ἐβόσκετο ποίμνιον, ἀνήκον εἰς τὸν ἀγαπῶν ἄνθρωπον, πρὸς ὃν ὁ Μερράδ ἐπορεύετο· ἀνέκφραστον δὲ χαρὰν ἠσπᾶνθη ὁ Ἑρρίκος, ἰδὼν ζευγὸς μικρῶν νεογεννήτων προβάτων· καὶ προσελθὼν κατεπόρευεν αὐτά, παντοῖα μεταχειριζόμενος ζωπευτικὰ ὀνόματα.

Ἐν τούτῳ δὲ ὁ γέρων πανταχοῦ περιβλέπων, ὅπως ἀνακαλύψῃ που κατῆμενον τὸν ποιμένα, εἶδε πρὸς τὰ πλάγια ὑπὸ τινα ἐξέχοντα βράχον, ὅπου ἔρρεε μικρά τις πηγὴ, κατῆμένην νεάνιδα ποιμενικήν, ἐν μὲν τῇ ἐτέρᾳ τῶν χειρῶν κρατοῦσαν τὴν ποιμαντικὴν βάρβδον, ἐν δὲ τῇ ἐτέρᾳ (καὶ τοῦτο μεγάλως ἐξέπληξε τὸν γέροντα) βιβλίον, ἐν ᾧ ἀνεγίνωσκε σύννους καὶ σκυθρωπή. Ἐπλησίασε πρὸς αὐτήν· ἐφόρει δὲ ἡ νεάνις λευκὸν ἔνδυμα καὶ πράσινον ἐπὶ τὴν κεφαλὴν πέτασον· καὶ ὁ μὲν χαρακτήρ αὐτῆς ἐφαίνετο ἥπιος, ἐν δὲ τῷ προσώπῳ διεκρίνετο ὑπόκρυφος καὶ σιγηλὴ μελαγχολία. Οὐδέποτε πρότερον ἐγνώρισε τὸν πατέρα Μερράδ· ἀλλ' ἐξ ὧν ἤκουσε πολλάκις περὶ αὐτοῦ ἀνεγνώρισε τὸν σεβάσιμον ἐρημίτην, καὶ ἀναστᾶσα ἐχαιρέτισεν αὐτὸν εὐσεβῶς μετὰ τινος εὐθυμίας καὶ πᾶρρους.

Ὁ Μερράδ εἶπε πρὸς αὐτήν· "Νομίζω, καλὴ νέα, ὅτι δὲν βόσκεις τὸ ποίμνιον τοῦτο πρὸ πολλοῦ· διότι ὁ ἄνθρωπος,

εἰς ὃν ἀνήκει τὸ ποίμνιον, οὐδέν μοι εἶπε περὶ σοῦ, ὅτε πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν συνέβη νὰ ὁμιλήσω μετ' αὐτοῦ." Ἡ δὲ νεᾶνις ἀπεκρίθη, ὅτι πρὸ τινων ἐτῶν διατρίβει εἰς τὰ ὄρη, βόσκουσα ποίμνια, ἀλλ' ὅτι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ καλοῦ τούτου ἀνδρώπου πρὸ τριῶν μόνων ἡμερῶν εἰσῆλθεν." — "Καὶ πόθεν ἔρχεσαι λοιπόν; ἠρώτησεν ὁ γέρον· καὶ διὰ τί εἶσαι τόσοσιν περίλυπος"; — "Ἄχ! πάτερ μου, ἀπεκρίθη μετὰ πολλῶν δακρύων ἡ κόρη· ἔρχομαι μακρόθεν· μία νεανικὴ ἀπροσεξία κατέστησέ με δυστυχῆ! "Ἐζων εὐτυχῆς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἀξιολόγων καὶ ἀγαθῶν κυρίων· ἀλλ' ἐξ ἀπροσεξίας κατέλιπον ἀφύλακτον τὸ μόνον αὐτῶν τέκνον μίαν μόνην στιγμὴν· καὶ ὅμως κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἤρπαγη ὑπὸ τῶν ληστῶν· ἐγὼ δὲ μετὰ τὸ δυστύχημα τοῦτο οὐ δυναμένη νὰ παραμένω παρὰ τῆ καλῆ μου κυρία, καὶ νὰ βλέπω τὴν ἀπαρηγόρητον θλίψιν αὐτῆς, ἐτράπην εἰς τὸ ὄρος. Ἐνταῦθα ζῶ ἐν ἐρημίᾳ, ἡμέρας καὶ νυκτὸς παρακαλοῦσα τὸν Θεὸν νὰ ἐπανορθώσῃ τὸ μέγα δυστύχημα, τὸ ἐκ τῆς ἀμελείας μου προελθόν, καὶ ν' ἀνακαλύψῃ τὸ παιδίον, καὶ νὰ μεταβάλλῃ εἰς χαρὰν τὴν ἀπερίγραπτον λύπην τῆς φιλοστόργου ἐκείνης μητρός. Ὁ Θεὸς δ' ἔλεήσῃ βέβαια τὰ δάκρυά μου, ἃ μόνος Ἐκεῖνος καὶ ὁ βράχος οὗτος βλέπουνσι καταρρέοντα ἐν ἀφθονίᾳ καὶ ἀκαταπαύστως".

Πρὸς ταῦτα ὁ πατήρ Μερράδ εἶπεν ἐν φωνῇ ὑποτρεμούσῃ· "Νομίζω, κόρη μου, ὅτι ταύτην τὴν στιγμὴν ἐπήκουσεν ὁ Θεὸς τῆς δεήσεώς σου." καὶ ἐξαγαγὼν ἐκ τοῦ θυλακίου αὐτοῦ τὴν εἰκόνα τῆς μητρός τοῦ Ἑρρίκου, ἣν ἐκόμιζε μετ' ἑαυτοῦ, ὅπως εὐκολυνθῆ εἰς τὴν ἀνεύρεσιν τῆς μητρός, ἔδειξεν αὐτὴν πρὸς τὴν νεάνιδα, λέγων· "Γνωρίζεις τὴν εἰκόνα ταύτην;" Ἡ δὲ νεᾶνις περίτρομος ἅμα καὶ περιχαρῆς ἀνέκραξεν·

“ Ω Θεέ μου! αὕτη εἶναι ἡ εἰκὼν τῆς Κομήσεως τῆς Ἐἵχεν φέλης, τῆς μητρὸς τοῦ ἀρπαγέντου παιδίου!”

Τὴν κραυγὴν ταύτην ἀκούσας ὁ Ἑρρίκος, ὃς διετέλει ὁμιλῶν μετὰ τοῦ μικροῦ παιδίου τοῦ ποιμένου, καὶ περιτρέχων ἐν μέσῳ τῶν προβάτων, ἔσπευσε πρὸς τὸν γέροντα καὶ τὴν νεάνιδα· καὶ μετὰ συμπαθείας ἀποβλέψας πρὸς αὐτὴν εἶπε· “Διὰ τί κλαίεις; τί ἔχεις; μήπως πεινᾷς; ἰδού, ἔχομεν ἐκεῖ ψωμίον καὶ δύο μῆλα· λάβε καὶ φάγε.”

Ὁ δὲ Μερράδ εἶπε πρὸς τὴν νεάνιδα· “Ἴδού, τοῦτο εἶναι τὸ μικρὸν παιδίον, ὅπερ ἤρπάγη μετὰ τῆς εἰκόνοσ.” Ἐκείνη δὲ τοῦτο ἀκούσασα κατήντησεν ἑξαλλοσ ὑπὸ χαρᾶσ· καὶ εὐθὺσ γονυπετήσασα, καὶ ἀνατείνασα τὰσ χεῖρασ πρὸσ τὸν οὐρανόν, ἀνεβόησεν· “Ναί, ἀγαθὲ καὶ φιλάνθρωπε Θεέ! ἐπήκουσασ τῆσ δεήσεώσ μου, ἦν ἡμέρασ καὶ νυκτὸσ ἀπέτεινον πρὸσ Σε! ”Ω! ἀπόδεξαι νῦν εὐαρέστωσ καὶ τὴν εὐχαριστίαν μου! Σὺ βλέπεισ αὐτὴν ὅσον ἐγὼ δὲν δύναμαι νὰ ἐκφράσω αὐτὴν.” Ταῦτα δὲ εἰποῦσα ἐνηγκαλίσθη τρέμουσα τὸν μικρὸν Ἑρρίκον, καὶ εἶπε πρὸσ αὐτόν, θερμότατα καταχέουσα δάκρυα· “Ὁ Θεὸσ νὰ σε εὐλογῆση, φίλτατέ μοι Ἑρρίκε, ὅσ παλιν σε ἀπέδωκεν εἰσ ἡμᾶσ! ”Ω! εἶσαι τῷ ὄντι σύ, ἢ μήπως ὄνειρεύομαι; Ναί· σὺ εἶσαι· τόσον ὁμοιάζεισ πρὸσ τὸν πατέρα σου, ὅσον μία ψεκᾶσ ὕδατοσ ὁμοιάζει πρὸσ τὴν ἄλλην. ”Ω! πόσην χαρὰν θὰ αἰσθάνῃ ἡ μήτηρ σου, ὅταν σε ἴδῃ!

Ὁ δὲ πατήρ Μερράδ ἀποσμήχων τοὺσ δεδακρυμένουσ αὐτοῦ ὀφθαλμοὺσ εἶπεν· “Εὐλογητὸσ εἶ, Κύριε ὁ Θεὸσ, ὅτι ἐπέδειξασ τὴν θείαν Σου πρόνοιαν ἐπὶ τοῦ παιδίου τούτου. Σὺ ἠλέησασ τὰ δάκρυα τῆσ πτωχῆσ ταύτησ νεάνιδοσ, τῆσ διηνεκῶσ προσκλαιούσησ, καὶ ἐπικαλουμένησ τὸ μέγα Σου ἔλεοσ. Σὺ παλιν ἀποδίδεις εἰσ τοὺσ ἀγαθούσ γονεῖσ τὸ φίλ-

τατον αὐτῶν τέκνον. Σὺ ὠδήγησας τὰ πρῶτα βήματά μου, καὶ κατέστησας εὐτυχῆ τὴν πορείαν μου, καὶ με ἀπήλλαξας ἐπιπόνου ἐρεύνης. Εἴη δεδοξασμένη εἰς τοὺς αἰῶνας ἡ ἀγαθότης καὶ ἡ φιλανθρωπία Σου!"

Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ γέρον μετὰ τοῦ Ἑρρίκου καὶ τῆς Μαργαρίτης εἰς τὴν καλύβην τοῦ ἀγαθοῦ χωρικοῦ, ἡμισείας ὥρας δρόμον ἀπέχουσαν· ὁ δὲ μικρὸς υἱὸς τοῦ ποιμένος, παραδοὺς εἰς τὴν Μαργαρίταν τὸν ὁδοιπορικὸν σάκκον τοῦ Μερράδ, παρέμεινεν ἐκεῖ, ὅπως ἐν τῷ μεταξὺ ἐπιτηρῆ τὸ ποίμνιον.

"Ὅτε ἔφθασαν εἰς τὴν καλύβην, ἰδὼν ὁ Ἑρρίκος τὸν χωρικὸν καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, περιχαρεῖς προτρέξαντας, καὶ ὑποδεξαμένους εἰς τὴν θύραν τῆς καλύβης τοὺς προσελθόντας, ἠρώτησε λέγων· "Εἶναι οὗτοι ὁ πατήρ μου καὶ ἡ μήτηρ μου;" Ἐλυπήθη δὲ πολὺ ἀκούσας ὅτι δὲν εἶναι. "Οὗτοι, εἶπε, φαίνονται τόσον καλοὶ καὶ τόσον εὐπροσήγοροι ἄνθρωποι, ὅσον βεβαίως δὲν θὰ ὦσιν οἱ γονεῖς μου· πολὺ ἐπιθυμῶ νὰ παραμείνω μετ' αὐτῶν." Ὁ Μερράδ, ὁ Ἑρρίκος καὶ ἡ Μαργαρίτα ἔφαγον ἐνταῦθα ὀλίγον τι, καὶ εὐθὺς ἀνέλαβον τὴν πρὸς τὴν Ἐϊχενφέλσην ὁδοιπορίαν, συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ νέου ποιμένος, τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀγαθοῦ χωρικοῦ, καὶ περὶ τὸ ἑσπέρας κατέβησαν εἰς τὴν ὑπώρειαν ἐν τινι μεγάλῃ κοιλάδι, καὶ διενυκτέρευσαν ἐν τῷ παρακειμένῳ μεγάλῳ χωρίῳ. Τὴν δὲ ἐπιούσαν ἅμα πρωτὰ ἀπῆλθον ἐπὶ χωρικῆς τινος ἀμάξης, ἣν ἐπιτηδεῖως ἤλαυνεν ὁ ἱκανὸς ἐκεῖνος νέος, καὶ ἠλπίζον, ὅτι μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἔμελλον νὰ φθάσωσιν εἰς Ἐϊχενφέλσην. —

Κεφάλαιον ΙΒ΄.

Ἡ ἀπροσδόκητος ἐπίσκεψις.

Ἡ ὁδοιπορία διεφαίνετο λίαν εὐχάριστος κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν· ἡ δὲ ἀμαξοδρομία διὰ μέσου τῆς πεδιάδος, ἐν ἣ διαφόρα χωρία καὶ φρούρια ἐφαίνοντο ὡς ἱπτάμενα ἐκατέρωθεν τῆς τρεχούσης ἀμάξης, μεγάλην διήγειρε χαρὰν ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ Ἑρρίκου· καὶ ὁσάκις ἔβλεπεν εἰς τινα ἀπόστασιν φρούριόν τι ἢ χωρίον, ἐπανειλημμένως ἠρώτα, μήπως εἶναι ἡ Ἐϊχενφέλση;

Ἀλλὰ περὶ τὴν ἑσπέραν τῆς δευτέρας ἡμέρας ἔφθασαν εἰς πυκνὸν τι δάσος, ἐν ᾧ αἱ ὁδοὶ ἦσαν τόσῳ δύσβατοι, ὥστε δυσκόλως ἠδύναντο νὰ προχωρήσωσιν· ἐπέσκηψε δὲ καὶ σφοδρὰ καταιγίς, καὶ βροχὴ βαρυσταγία κατέπιπτεν· ἡ νύξ ἐπῆλθε, καὶ σκότος βαρὺ περιεκάλυψεν αὐτούς. Ἦναγκάσθησαν λοιπὸν νὰ καταλύσωσιν ἐν τινι πανδοχείῳ, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δάσους ὠκοδομημένῳ, εἰ καὶ ἐγίνωσκον, ὅτι κακὴν εἶχε τὸ πανδοχεῖον ἐκεῖνο φήμην ἕνεκα τῶν ληστῶν· ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης εἰσῆλθον εἰς αὐτό, καὶ εὐθὺς κατεκλίθησαν εἰς ἀνάπαυσιν, ὅπως ἅμα πρωῖα ἐπαναλάβωσι τὴν ὁδοιπορίαν. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι κεκμηκότες ἐκ τῆς ὁδοιπορίας ἐκοιμῶντο ἐν ἡσυχίᾳ· ὁ δὲ γέρον Μερράδ, ὃς εἶχε λαβὼν ἐν τῷ ἰδίῳ δωματίῳ τὸν μικρὸν Ἑρρίκον, διέμενεν ἀγρυπνος· καὶ γονυπετῆς παρὰ τινι τραπέζῃ, ἐφ' ἧς ὑπῆρχε κηρίον καιόμενον, ἀνεγίνωσκε καὶ προσηύχετο μέχρι τοῦ μεσονυκτίου.

Αἰφνης ἠγγέρθη τρομερὰ ταραχὴ ἔξωθεν τῆς οἰκίας, καὶ ἀγριαὶ φωναὶ ἀνθρώπων ἠκούοντο, μετὰ βίας κρουόντων τὴν θύραν καὶ τὰ παράθυρα. Πάντες οἱ ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐξηγγέρ-

ᾤθησαν ἔντρομοι, καὶ ὁ πατήρ Μερράδ ἐξῆλθε τοῦ δωματίου αὐτοῦ. — “Ἄχ, θεέ μου! ἐφώναξε πρὸς αὐτὸν ἡ Μαργαρίτα· φοβοῦμαι, ὅτι ἤλθον οἱ λησταί, ὅπως ἀρπάσωσι πάλιν τὸν μικρὸν Κόμητα.” ἀλλ’ ὁ Μερράδ διέταξεν αὐτὴν νὰ σιωπήσῃ, καὶ νὰ καταβῆ εἰς τὸ κατώγειον. Ὁμοίως δὲ καὶ οἱ κύριοι τοῦ πανδοχείου ἐφαίνοντο τεταραγμένοι, καὶ ἔλεγον ὅτι δὲν τολμῶσι ν’ ἀνοίξωσι τὴν θύραν. Ἀλλ’ ἐν τούτῳ οἱ ἔξωθεν ἰστάμενοι ἐπέτεινον τὰς κραυγὰς, καὶ ἠπειλοῦν ὅτι θὰ συντρίψωσι τὴν θύραν.

Ὁ Μερράδ, φύσει γενναῖος ἀνδρῶπιος καὶ θάρρους ἀνάπλεως, εἶπε τότε πρὸς τοὺς ἐν τῷ πανδοχείῳ· “Αἱ θύραι αὗται οὐδαμῶς δύνανται νὰ προφυλάξωσιν ἡμᾶς· μόνος ὁ Θεὸς εἶναι βοηθὸς καὶ ὑπερασπιστὴς ἡμῶν, καὶ εἰς χεῖρας Αὐτοῦ πάντες εἴμεθα παραδεδομένοι· ἴδωμεν λοιπόν, μήπως δυνηθῶμεν νὰ συνεννοηθῶμεν μετὰ τῶν ἀνθρώπων τούτων ἐν πραότητι καὶ εὐπροσηγορίᾳ.

Ταῦτα εἰπὼν ἤνοιξε τὴν θύραν· καὶ εὐθὺς εἰσελθόντες τέσσαρες ἄνδρες βαρέως ὀπλισμένοι, ὧν ἕκαστος ἔφερε καιόμενον πεύκης δαυλόν, εἶπον· “Ἐχομεν διαταγὴν νὰ καταλάβωμεν πάντα τὰ δωμάτια τῆς οἰκίας ταύτης· ὁ ἀρχηγὸς ἡμῶν φθάνει μετ’ ὀλίγον, ἔχων μεθ’ ἑαυτοῦ τοὺς λοιποὺς στρατιώτας, καὶ ὅλη αὕτη ἡ οἰκία πρέπει ν’ ἀφεθῆ εἰς χεῖρας αὐτοῦ.” Ὁ Μερράδ ἠρώτησε, τίς εἶναι ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν; ἡ δὲ ἀπόκρισις τῶν ἀνδρῶν διτήγειρεν εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ μέγαν καὶ ἅμα εὐχάριστον θαυμασμόν. Ἦτο ὁ Κόμης Φριδερίκος τῆς Ἐϊχενφέλσης, ὁ πατήρ τοῦ Ἑρρίκου· “Ὁ Κόμης, ἔλεγον οἱ στρατιῶται, δὲν ἠθέλησε μετὰ τὴν θέραιαν τῆς πληγῆς αὐτοῦ ν’ ἀποσυρθῆ τοῦ πολέμου, ἀλλ’ ἐπέμεινε πολεμῶν, ἕως οὗ συμφωνηθῆ ἔντιμος δι’ αὐτὸν εἰρήνη.

Ἦδη τῆς εἰρήνης κατ' ὅλον τὸ κράτος ἀποκαταστάσης, ὁ Κόμης ἐπανέρχεται εἰς τὰ ἴδια, φέρων μετ' ἑαυτοῦ πάντας τοὺς στρατιώτας, ὅσοι δὲν ἐτάφησαν εἰς τὰ Τουρκικὰ μετόρια.

Ἡ περὶ ἀποκαταστάσεως τῆς εἰρήνης ἀγγελία πάντας ἐνέπλησε χαρᾶς, καὶ πάντες οἱ ἐν τῷ πανδοχείῳ ἔσπευσαν εἰς περιποίησιν τῶν γενναίων ἀνδρῶν· οὗτοι δὲ μεταβαλόντες ἕφος ἐδείκνυντο πρὸς πάντας φίλοι καὶ ἀδελφοί, ζητοῦντες συγγνώμην διὰ τὸν πρότερον ἀπότομον αὐτῶν τρόπον, καὶ προβάλλοντες εἰς δικαιολογίαν τὴν ἐπικειμένην καταιγίδα. Ἐν τοιαύτῃ, ἔλεγον, τρομερᾷ καταιγίδι, καὶ ἐν τοιαύτῃ βραδαίᾳ βροχῇ, συγχωρητέος εἶναι ὁ στρατιώτης, μὴ ἀρεσκόμενος νὰ διαμένη ἐν μέσῳ τῆς νυκτὸς εἰς τὸ ὑπαιθρον καταβρεχόμενος· διηγοῦντο δὲ πρὸς τούτους, ὅτι πολλὴν ὥραν ἐπλανῶντο ἐντὸς τοῦ σκοτεινοῦ δάσους, οὐ δυνάμενοι νὰ εὔρωσι τὴν οἰκίαν· ἀλλὰ τὸ καίομενον κηρίον ἐχρησίμευσεν εἰς ὁδηγίαν αὐτῶν, καὶ ἐβοήθησεν αὐτοὺς εἰς ἀνεύρεσιν τῆς ὁδοῦ.

Τὸ συμβᾶν τοῦτο, ὅτι τὸ κηρίον, ἐν ᾧ τόσῳ βραδέως προσήχθετο ὁ Μερράδ, ὠδήγει τὸν Κόμητα πρὸς τὴν οἰκίαν, ἐνέπλησε χαρᾶς τὸν εὐσεβῆ γέροντα, τὸν πάντοτε καὶ πανταχοῦ διορῶντα τῆς θείας προνοίας τὸν δάκτυλον· καὶ ἐξ ὅλης καρδίας ἐδόξασε τὸν Θεὸν διὰ τὴν ἐκ προνοίας Αὐτοῦ συμβᾶσαν ταύτην οἰκονομίαν. —

Κεφάλαιον ΙΓ'.

Εὐγενοῦς πατρός ἀγαλλίασις.

Ἐν τούτῳ ἔφθασε καὶ ὁ Κόμης, ἀνὴρ ὑψηλὸς καὶ μεγαλοπρεπής, εὐγενῆ μὲν ἔχων τοῦ προσώπου τὴν ὄψιν, ἐπίχαρι δὲ καὶ πρᾶον τὸ ἦθος. Εὐθὺς δὲ εἰσελθὼν παρέλαβεν εἰς

τὸ δωμάτιον αὐτοῦ τὸν πατέρα Μερράδ, ὃν παρεκάλεσε νὰ καθίσῃ παρ' ἑαυτῶ, καὶ ἅμα διέταξε νὰ προσαγάγωσιν ἐκ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ οἴνου· προσενεγκῶν δέ τὸ πρῶτον ποτήριον εἰς τὸν ἀγαθὸν γέροντα, ἔλαβεν αὐτὸς τὸ δεύτερον· καὶ προπίνων εἰς ὑγείαν αὐτοῦ ἐζήτησε κατὰ τὸ ἀρχαῖον Γερμανικὸν ἔθος νὰ συγκρούσωσι τὰ ποτήρια. —

“Ἐξ ὅλης καρδίας κατασπάζομαι Σε, σεβασμιώτατε πάτερ, εἶπεν ὁ Κόμης. Μετὰ τοιαύτην ἐκστρατείαν καὶ μετὰ τοιαύτην καταιγίδα, ἢ ὑπὸ στέγην εἴσοδος καὶ ἢ ἐν θερμῷ δωματίῳ διαμονὴ εἶναι τῇ ἀληθεῖς λίαν εὐχάριστον πρᾶγμα· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον εὐχάριστον καὶ χαροποιὸν εἶναι εἰς ἐμὲ ἢ παρουσία σοῦ τοῦ εὐσεβοῦς καὶ εὐκρινουῦς φίλου μου, πρὸς ὃν μετὰ θάρρους ἀνοίγω τὴν καρδίαν μου καὶ ἐκφράζω τοὺς καταδλίβοντας αὐτὴν πόνους. Πάντες οἱ στρατιῶταί μου εἶναι, ὡς βλέπεις, εὐθυμοὶ καὶ εὐτυχεῖς, ἐπανερχόμενοι εἰς τὰ ἴδια μετὰ πολυχρόνιον καὶ αἱματηρὸν πόλεμον· ἀλλ' ἐγὼ ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν, ὡς πολλάκις ἐν τῷ Κόσμῳ τούτῳ συμβαίνει, εἶμαι ὁ μόνος ἐν αὐτοῖς περίλυπος. Πολὺ φοβοῦμαι, ὅτι τὰ πάντα ἐν τῇ οἰκίᾳ μου δὲν εὐοδοῦνται, ὡς ἔπρεπεν. Ἡ σύζυγός μου γνωρίζω ὅτι ὑγιαίνει· ἀλλὰ διὰ τὸν μονογενῆ υἱόν μου εὐρίσκομαι εἰς μεγίστην ἀνησυχίαν, διότι πρὸ πολλοῦ οὐδεμίαν ἔλαβον περὶ αὐτοῦ θετικὴν πληροφορίαν παρὰ τῆς γυναικός μου, ἥπερ ἐν τῇ τελευταίᾳ αὐτῆς ἐπιστολῇ ἔγραφέ μοι, ὅτι κινδυνεύω νὰ μὴ ἴδω πλέον τὸν υἱόν μου ἐν τούτῳ τῷ Κόσμῳ. Σὺ, πάτερ, ἔχεις μετὰ πολλῶν εὐγενῶν σχέσεις, καὶ πρότερον ὑπῆρξας ὁμοίως γενναῖος πολεμιστής· νῦν δὲ περιηγούμενος ἔρχεσαι ἴσως μακρόθεν ἐκ διαφόρων πόλεων. Εἶπέ μοι λοιπόν, γνωρίζεις, πῶς ἔχουσι τὰ πράγματα εἰς τὴν Ἐίχενφέλσην; εἰάν

ἔχης εὐχάριστόν τι νά μοι ἀναγγείλῃς, πολὺ θά μ' εὐεργετήσῃς."

Ὁ πατήρ Μερράδ περιχαρῆς ἀπεκρίνατο πρὸς τὸν Κόμητα· "Βεβαίως ἔχω νά σοι ἀναγγείλω λίαν χαροποιὰ πράγματα. Ὁ υἱός σου ζῆ ὑγιαίνων, καὶ εἶναι τὸ προσφιλέστατον τῶν παιδίων, ὅσα μέχρι τοῦδε κατ' ὄλον τὸν βίον μου εἶδον." — "Καὶ γνωρίζεις τὸν υἱόν μου;" ἀνέκραξεν ὁ Κόμης ἐν πολλῇ ταραχῇ· "ὦ! κάλλιστα γνωρίζω αὐτόν, ἀπήντησεν ὁ Μερράδ· συνέβη δέ νά τὸν γνωρίσω, ὅτε διέτριβες εἰς τὸν πόλεμον." Τότε διηγήθη ὁ γέρον πρὸς τὸν ἐκπεπληγμένον πατέρα ὅ, τι ἐγίνωσκε περὶ τοῦ παιδίου, καὶ εἰς πλείονα τῶν λεγομένων πίστωσιν ἐπέδειξεν αὐτῷ τὴν ὡραίαν εἰκόνα τῆς Κομήσεως. "ὦ! ναί· αὕτη εἶναι, εἶπεν ὁ Κόμης, ἀπαράλλακτος τῷ πρωτοτύπῳ· ἀμφιβάλλω ὅμως, εἰ ἔτι καὶ νῦν ἡ σύζυγός μου διαμένει τόσῳ ζωηρὰ καὶ χαρίεσσα, ὅσῳ φαίνεται ἐν τῇ εἰκόνι. Ἡ δυστυχῆς γυνή! πολλά, πολλὰ ὑπέστη δεινὰ ἐν τῇ ἀπουσίᾳ μου! Ἀλλὰ τὸ παιδίον, πάτερ, ποῦ εὐρίσκεται νῦν;" — "Ἐν ταύτῃ τῇ οἰκίᾳ·" ἀπήντησεν ὁ Μερράδ. — "Ἐν ταύτῃ τῇ οἰκίᾳ!" ἀνέκραξεν ὁ Κόμης, καὶ ἀνεπήδησε μετὰ τосαύτης ὀρμῆς, ὥστε ἀνέτρεψε τὸ κάθισμα. "ὦ! διὰ τί δέν μοι ἀνήγγειλας τοῦτο, πάτερ, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς; τὴν στιγμὴν ταύτην ὀδήγησόν με πρὸς αὐτό."

Ὁ Μερράδ ἔλαβε τὸ κηρίον ἀπὸ τῆς τραπέζης, καὶ ὁ Κόμης ἠκολούθει αὐτῷ εἰς τὸ δωμάτιον, ἐν ᾧ ἦν ἡ κλίνη τοῦ παιδίου. Ὁ Ἑρρίκος ἐκοιμᾶτο ἤσυχος καὶ ἠαρός, αὐτόχρημα ἀσώτης, καὶ ἐφαίνετο ὡραῖος, ὡς ἄγγελος· ἀλλ' ὁ Κόμης δέν ἠδύνατο νά ἴδῃ αὐτὸν ἱκανῶς καὶ ὅσον ἐπεθύμει διὰ μόνῃς τῆς λάμψεως τοῦ κηρίου. "Τοῦτο τῇ ἀληθείᾳ

ἐμφαίνει, εἶπεν ὁ Μερράδ, τὸ λεγόμενον, ὅτι ὁ Θεὸς δίδει εἰς τὰ τέκνα Αὐτοῦ τὴν εὐτυχίαν ἐν τῷ ὕπνῳ.” Ὁ δὲ κόμης δακρύων εἶπεν· “ὦ Θεέ μου! ὅτε ἀπῆλθον εἰς τὸν πόλεμον, κατέλιπον αὐτὸ νήπιον κλαυθμηρίζον, καὶ νῦν βλέπω αὐτὸ χαριέστατον παῖδα! ὦ καλὴ καὶ φιλότατη μου σύζυγε! νῦν μόνον ἐννοῶ τὴν ἐπιστολὴν σου· καὶ εὐχαριστῶ σοι δι’ ἣν ἔλαβες φρόνιμον πρόνοιαν νὰ με προφυλάξης ἀπὸ θλίψεως τόσῃ βαρείας! Ἐρρίκε μου, φίλτατε μοι Ἐρρίκε! ἐφώνησεν ἔπειτα λαβὼν τὸ παιδίον ἀπὸ τῆς χειρός, καὶ καταφιλῶν αὐτὸ τρυφερώτατα· ἐξύπνησον, τέκνον μου· ὁ πατήρ σου εἶναι ἐνταῦθα.” — Ὁ μικρὸς Ἐρρίκος ἔτριψε τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἀπέβλεψε πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ· ἀλλὰ κατσηλημμένος ἐκ τοῦ ὕπνου δὲν ἠδύνατο νὰ διακρίνη ὅ,τι ἔβλεπε περὶ ἑαυτόν. “Τί συμβαίνει; εἶπεν ἐπὶ τέλους χαίρων καὶ μειδιῶν χαριέστατα. “ὦ! ὁ Θεὸς νὰ σε εὐλογήσῃ, ἀγαπητέ μοι πάτερ! εἶναι καὶ ἡ μήτηρ μου μετὰ σοῦ;” — Ὁ Κόμης ἔλαβε τὸ παιδίον ἐν ταῖς ἀγκάλαις αὐτοῦ, καὶ θερμότατα καταχέων δάκρυα εἶπεν· “Ἡ θεία πρόνοια θαυμασίως σε διέσωσεν, ἀγαπητόν μου τέκνον· δὲν δύναμαι νὰ εὐχαριστήσω ἀρκούντως τὸν Θεόν, τὸν ἐν τῇ ἀπείρῳ Αὐτοῦ σοφίᾳ καὶ ἀγαθότητι ἀποδόντα σε εἰς τὰς ἀγκάλας μου.” — “Οὔτ’ ἐγὼ δύναμαι, πάτερ μου, νὰ πράξω τοῦτο ἐξαρκούντως, εἶπεν ὁ Ἐρρίκος. “ὦ! πόσον ἀγαθὸς εἶναι ὁ Θεός! πόσον δὲ εὐεργετικὸς καὶ ἴλεως ἐφάνη πρὸς ἡμᾶς, ἐπιφυλάξας ἡμῖν τόσον μεγάλην χαρὰν!” — Ὁ Κόμης διέμενε ἐπὶ πολλὴν ὥραν ὅλως περιχαρής· καί, ἀναλαβόντος τοῦ παιδίου ἐκ τοῦ ὕπνου, ἔτι μᾶλλον κατελήφθη ὑπὸ χαρᾶς καὶ ἀπεριγράπτου θαυμασμοῦ διὰ τὰς φυσικὰς καὶ χαριεστάτας ἐρωτήσεις καὶ ἀποκρίσεις αὐτοῦ· στραφεὶς δὲ πρὸς τὸν σεβάσμιον γέροντα

εἶπεν· “ὦ Μερράδ, μεγάλην σοι ὀφείλω εὐγνωμοσύνην· καὶ ὅλη ἡ κομητεία μου εἶναι μικρὰ ἀμοιβὴ τῆς τοῦ παιδίου σωτηρίας καὶ διδασκαλίας.”

Ἡ Μαργαρίτα ἐν τούτῳ εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον, καὶ ἴστατο συνεσταλμένη καὶ μεμονωμένη· ἀλλ’ ὁ Κόμης ἐχαίρετίσεν αὐτὴν εὐπροσηγόρως, καὶ ἐνεψάρρυνεν αὐτήν. — “Ἄλλ’ οἱ λησταί, ἀνέκραξε μετὰ μεγίστης ἀγανακτήσεως, πρέπει νὰ πληρώσωσι βαρύτατα τὸ κακούργημα τοῦτο.” Τὴν αὐτὴν δ’ ἐκείνην νύκτα διέταξε τοὺς γενναιοτάτους τῶν ἑαυτοῦ στρατιωτῶν νὰ σπεύσωσι καὶ νὰ συλλάβωσι τοὺς ληστές ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτῶν σπηλαίῳ, καὶ δεσμίους νὰ μετακομίσωσιν αὐτοὺς εἰς τὴν Ἐϊχενφέλσην· ἔπειτα δὲ πάλιν ἐπανέλαβε τὴν μετὰ τοῦ Ἐρρίκου συνέντευξιν· καὶ ἔμελλεν ἴσως νὰ διανυκτερεύσῃ συνομιλῶν μετ’ αὐτοῦ, εἰ μὴ ὁ γέρον Μερράδ ἀνεμίμησεν αὐτόν, ὅτι πάντες εἶχον ἀνάγκην ὕπνου, ὅπως ἐνωρίς τῇ ἐπαύριον φθάσωσιν εἰς Ἐϊχενφέλσην εὐΰθυμοι καὶ περιχαρεῖς.

Κεφάλαιον ΙΔ’.

Ἡ παρηγορηθεῖσα μήτηρ.

Ἡ ἐνάρετος καὶ εὐσεβὴς Κόμησσα διέμενεν ἐν τῷ παλατίῳ αὐτῆς εἰς Ἐϊχενφέλσην περίλυπος καὶ τεθλιμμένη. Ἀκούσασα δὲ περὶ τῆς εἰρήνης, καὶ προβλέπουσα ὅτι ταχέως θὰ ἴδῃ τὸν σύζυγον αὐτῆς, ἐξέπεμψε συγκινητικὸν θρήνον λέγουσα. “Ἄχ, θεέ μου! πόσον εἶμαι δυστυχής! ὅ,τι εἰς ἄλλας γυναῖκας εἶναι χαροποιόν, τοῦτο εἰς ἐμὲ εἶναι ἀνεκφράστου λύπης αἰτία! Πᾶσαι αἱ γυναῖκες τῶν πολεμιστῶν χαίρουσιν ἀκούουσαι ὅτι οἱ ἄνδρες αὐτῶν ἐπανέρχονται, ἐγὼ

δέ . . . μόνη ἐγώ . . . περίφοβος ἀκούω τοῦ ἀνδρός μου τὴν ἐπάνοδον! "Αχ! ὁποῖα συμφορὰ ἀναμένει ἐνταῦθα τὸν δυστυχῆ σύζυγόν μου! πῶς θ' ἀναγγείλω πρὸς αὐτὸν τὴν θλιβερὰν ἀγγελίαν τῆς ἀπωλείας τοῦ παιδίου; Φεῦ! δι' ἐκεῖνον καὶ δι' ἐμέ οὐδεμία πλέον ὑπάρχει ἐν τῷ Κόσμῳ τούτῳ στιγμή εὐφροσύνης!

Ἐν τοιαύτῃ διατελοῦσα ἀνησυχία ἡ τεθλιμμένη μήτηρ, οὐδαμοῦ ἠδύνατο νὰ εὕρῃ παρηγορίαν καὶ ἀνάπαυσιν, ἀλλὰ περιήρχετο ἀφ' ἐνὸς εἰς ἄλλο δωμάτιον· ἔπειτα δὲ μετέβαινεν εἰς τὸ παρεκκλησίον τοῦ φρουρίου, καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὸν κῆπον, πανταχοῦ προσευχομένη καὶ κατικετεύουσα τὸν Θεόν, καὶ μόνην εὐρίσκουσα παραμυθίαν ἐν τῇ ἐλπίδι καὶ ἐν τῇ πεποιθήσει, ὅτι ὁ Θεὸς διέπει πάντα τὰ ἀνθρώπινα, καὶ πᾶσαν ἄδηλον πρᾶξιν κατευθύνει εἰς κάλλιστον πέρας. Τέλος πάντων δὲ προσφυγοῦσα ὑπὸ τὴν σκιάδα τῆς ἐν τῷ κήπῳ κρεμαστῆς ἀμπέλου, καὶ πικρῶς ὀδυρομένη, ἀπέτεινε πρὸς τὸν Θεὸν τὴν ἐξῆς δέησιν·

"Πανάγαθε Κύριε, ἐλέησον καὶ ἐμέ καὶ τὸν σύζυγόν μου. Δὸς τέλος εἰς τὴν τρομερὰν ταύτην θλίψιν μου, διότι Σὺ μόνος δύνασαι τοῦτο· καὶ ποίησον τὴν συνάντησιν ἡμῶν εὐφρόσυνον. Σὺ ἐν τῇ θείᾳ βουλῇ Σου ἐπέταξας νὰ διαχωρισθῶσιν ἀπ' ἀλλήλων πατὴρ καὶ μήτηρ καὶ τέκνον, καὶ νὰ διασκορπισθῶσιν ἐν τῷ Κόσμῳ. "Ω! ἀπόδος πάλιν ἡμῖν τὸ ἀγαπητὸν ἡμῶν τέκνον, καὶ εὐδόκησον νὰ συνενώσης πάλιν ἡμᾶς, ὡς καὶ πρότερον. Σὺ κατέπαυσας πολλῶν πολλὰ δάκρυα. "Ω! κατάπαυσον ὁμοίως καὶ τὰ ἐμά. Σὺ ὑπάρχεις ἡ μόνη τῶν θλιβομένων παρηγορία, καὶ τὸ μεταβάλλειν τὴν λύπην εἰς χαρὰν προσφιλέστατόν ἐστιν ἔργον Σου. "Ω πάτερ, πάτερ, πανάγαθε πάτερ, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς! ὅσω ἂν

τυγχάνω οὐσα ἀμαρτωλή, ὅμως εἰμι θυγάτηρ Σου, καὶ δύναμαι νὰ Σε ὀνομάζω πατέρα, καὶ Σε ὀνομάζω μετὰ θάρρους κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ μονογενοῦς Σου υἱοῦ. Σὺ πάντως ἀγαπᾷς ἐμέ πολλῶ μᾶλλον, ἢ ὅσω ἐγὼ ἀγαπῶ τὸ τέκνον μου. "ὦ! ἐπάκουσον, ἐπάκουσον τῆς δεήσεώς μου, καὶ μὴ ἀποστήσης ἀπὸ Σοῦ τὸ τέκνον Σου, τὴν θυγατέρα Σου, τὴν Σε μόνον ἔχουσαν καταφυγὴν καὶ παραμυθίαν."

Ἐν ᾧ οὕτω προσηύχето, ἤκουσε βήματα προσερχομένου ἀνδρώπου· καὶ στραφείσα εἶδε τὴν Μαργαρίταν, ἢ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν φθάσασα μετὰ τῆς ἄλλης συνοδείας, προέδραμε τάχιον παντὸς ἄλλου, καὶ διερχομένη τὸ σύνδενδρον μέρος τοῦ κήπου διηυσῦνετο πρὸς τὴν σκιάδα τῆς ἀμπέλου. Ἀκτὶς ἐλπίδος χρηστῆς διέλαμψεν ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς Κόμησσης, ὅτε εἶδε τὴν Μαργαρίταν, καὶ παρετήρησε τὸ εὐχάρι πρόσωπον αὐτῆς· ὡς ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ ἐφάνη πρὸς αὐτὴν ἢ νεάνις. — "ὦ καλὴ καὶ εὐμενῆς Κόμησσα, ἀνέκραξεν ἡ Μαργαρίτα, εὐτυχιστάτην ἀγγελίαν σοι φέρω περὶ τοῦ φιλότατου σοι Ἑρρίκου. Ζῆ, Κυρία μου, ὁ Ἑρρικός Σου, καὶ μετ' οὐ πολὺ θὰ ἴδῃς αὐτόν." Ἐν ᾧ δὲ ἡ Μαργαρίτα ἤρχετο τῆς διηγήσεως, εἰσῆλθεν ὑπὸ τὴν σκιάδα τῆς ἀμπέλου ὁ πατὴρ Μερράδ, καὶ προδιέσθηκε τὴν Κόμησσαν εἰς τὴν εὐτυχῆ ἐπάνοδον τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ συζύγου αὐτῆς· διότι ὁ συνετὸς γέρον ἐγίνωσκε νὰ προπαρασκευάζῃ καλῶς τὰ πάντα. Ἡ Κόμησσα ἐνεπλήσθη χρηστῶν ἐλπίδων, ὅτι ἐντὸς ὀλίγου ἐμελλε νὰ ἴδῃ τον υἱὸν αὐτῆς καὶ τὸν σύζυγον, καὶ ὠδήγησε τὸν πατέρα Μερράδ εἰς τὸ δωμάτιον, ἐν ᾧ διέμενεν ἄλλοτε μετὰ τοῦ Ἑρρίκου.

Ἄλλ' ἀνοίξασα τὴν θύραν τοῦωματίου, καὶ ἰδοῦσα αἴφνης τὸν σύζυγον αὐτῆς φέροντα ἐν ἀγκάλαις τὸν ἀπολω-

λοτα υἱόν, καὶ μετὰ σπουδῆς δραμόντα πρὸς αὐτήν, μόνας ταύτας τὰς λέξεις ἠδυνήθη νὰ ἐπιφωνήσῃ. “ὦ ἀγαπητέ μου σύζυγε! ὦ φίλτατον τέκνον!” καὶ ἐναγκαλισθεῖσα ἀμφοτέρους, διέμεινεν ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἄφωνος καὶ κλαίουσα, διὰ θερμοῦν δακρῦων καταβρέχουσα τὰ πρόσωπα αὐτῶν· ἔπειτα δὲ ἀνεβόησεν. “Ἀποθήσκω νῦν εὐχαρίστως, ἐπιζήσασα νὰ ἴδω ἀμφοτέρους ὑμᾶς ὑγιαίνοντας! ”ὦ! πόσον θαυμασίως ὁ πανάγαθος Θεὸς κατευθύνει τὰ πάντα! ”Ἐτρεμον, ἀγαπητέ μου σύζυγε, ἀναλογιζομένη ὅτι ἔμελλον νὰ παρουσιασθῶ ἐνώπιόν σου χωρὶς τοῦ ἀγαπητοῦ ἡμῶν τέκνου· καὶ ὅμως ἐν τῇ πρώτῃ ἡμῶν συνεντεύξει ἰδοὺ συ φέρεις αὐτὸν πρὸς ἐμέ ἐν ταῖς ἀγκάλαις σου! ὦ Θεέ μου! καθ’ ὅλην μου τὴν ζωὴν οὐδέποτε θα δυνηθῶ νὰ σοι εὐχαριστήσω ἐπαξίως, ὅτι τὴν λυπηρὰν ταύτην σκηνὴν ἔστρεψας εἰς τόσῳ χαροποιὸν τέλος. Οὐδέποτε καθ’ ὅλην τὴν ζωὴν μου θ’ ἀπελπισθῶ ἐν ταῖς θλίψεσί μου· διότι Σὺ γινώσκεις νὰ κατευθύνῃς τὰ πάντα εἰς κάλλιστον τέλος. — Ἐρρίκε μου! πόσον ὠραῖον καὶ χαριέστατον παιδίον κατέστης! Ἀγαπητέ μου σύζυγε! ὁποῖαν εὐχάριστον συνάντησιν παρεσκεύασεν ὁ Θεὸς εἰς ἡμᾶς τοὺς τρεῖς! Ἐκεῖνος διεχώρισεν ἡμᾶς ἀπ’ ἀλλήλων· καὶ πάλιν Ἐκεῖνος θαυμασίως ἤνωσεν ἡμᾶς. Ἐκείνῳ μόνῳ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις.” Οὕτως οἱ τρεῖς ὁμοῦ μετὰ θερμοῦν δακρῦων ἐξέφραζον εὐχαριστίας τῷ Θεῷ· ἡ δὲ Μαργαρίτα συνέκλαιε μετ’ αὐτῶν· καὶ ὁ πατὴρ Μερράδ συγκινηθεὶς ἐκ τῶν λόγων τῆς Κομίσσης δὲν ἠδύνατο νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυα.

Παρελθούσης δὲ τῆς πρώτης αὐτῶν ἀγαλλιάσεως, ὁ Ἐρρίκος ἤρξατο νὰ διηγῆται πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ τὴν ἱστορίαν τῆς ἰδίας αὐτοῦ περιπλανήσεως· τοῦτο δὲ μετὰ τοσαύ-

της ἐποίησε ζωηρότητος, ὥστε ἡ μήτηρ τὰ μὲν ἐδάκρυε, τὰ δὲ ἐγέλα. Πρὸ πάντων περιέγραψεν ἐμφαντικώτατα ὅ,τι ἤσπᾶνθη τὴν πρώτην ἐκείνην στιγμήν, καὶ ἦν ἐκ τοῦ ὑπογείου σπηλαίου ἐξῆλθεν εἰς τὸν Κόσμον· καὶ μετὰ χαρᾶς ἅμα καὶ συγκινήσεως ὠμίλησε περὶ τῆς ἀειμνήστου ἐκείνης στιγμῆς, καὶ ἦν ὁ πατήρ Μερράδ παρέστησεν εἰς αὐτὸν κατὰ πρῶτον τὴν ὑπαρξιν τοῦ Θεοῦ· καὶ ὅλην δὲ τὴν διήγησιν ταύτην οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἦσαν πλήρεις δακρύων.

“Τῇ ἀληθείᾳ, εἶπεν ὁ Κόμης, εἶδε καὶ γὰρ διήγον ἔλην τὴν παιδικὴν ἡλικίαν μου ἐν τοιούτῳ τινὶ σπηλαίῳ. Ἡμεῖς ἀδιαλείπτως βλέποντες τὰ θαυμάσια ἔργα τοῦ Θεοῦ, συνειζόμεθα εἰς τὸ νὰ βλέπωμεν αὐτὰ ἐν ἀδιαφορίᾳ· ἀλλ’ εἶπερ ἐβλέπομεν ταῦτα διὰ μιᾶς, ὡς ὁ Ἑρρίκος, ἤδη τῆς κρίσεως ἡμῶν συνεστηκυίας, ὁποῖαν ἰσχυρὰν ἐντύπωσιν νὰ ἐνεποιοῦν ἡμῖν! Ναί, πανάγαθε Θεέ· πόσον νὰ ἐθαυμάζομεν τὴν παντοδυναμίαν Σου! πόσον νὰ ἐξεπληττόμεθα διὰ τὴν σοφίαν Σου! πόσον νὰ ἠυφραινόμεθα διὰ τὴν ἄπειρον ἀγαθότητά Σου! ὁποῖον δὲ νὰ ἠσπᾶνόμεθα θαυμασμόν διὰ τὸν ὠραῖον οὐρανόν Σου καὶ διὰ τὴν πλήρη θαυμάτων γῆν Σου! Ὅ,τι τόσῳ συγκινεῖ τὴν καρδίαν ἡμῶν, ἐξ ἅπαντος προέρχεται ἐξ ἄλλης τινος φιλοστόργου καρδίας!

Ἡ δὲ Κόμησσα εἶπεν· “Ὅ,τι ὁ Ἑρρίκος ἠσπᾶνθη, ὅτε κατὰ πρῶτον ἐκ τῆς ὑπογείου ἐκείνης κατοικίας ἐξῆλθεν εἰς τὴν ὠραίαν γῆν τοῦ Θεοῦ, τοῦτ’ αὐτὸ νὰ αἰσπᾶνθῶμέν ποτε πάντες ἡμεῖς, ὅταν ἐκ τῆς ἐπιγείου ταύτης ζωῆς μεταβῶμεν εἰς τὴν οὐράνιον. Ἐγὼ νομίζω ὅτι, κατὼς τὰ ἀθύρματα ἐκεῖνα τοῦ Ἑρρίκου — ἄνθη τινὰ καὶ πρόβατα μικρὰ καὶ δένδρα, ἐφ’ οἷς τοσοῦτον ἔχαιρεν ἐν τῷ σπηλαίῳ ἐκείνῳ —

ἦσαν ἀτελής παράστασις τῆς μεγαλοπρεπείας τῶν ἔργων του Θεοῦ, οὕτω καὶ πᾶσα ἐν τῷ Κόσμῳ τούτῳ ὠραιότης καὶ χαρὰ οὐδὲν ἄλλο ἐστίν, ἢ σκιά καὶ ὄνειρον, πρὸς τὴν ἐν οὐρανοῖς ὠραιότητα καὶ χαρὰν παραβαλλομένη. Ἡ χαρὰ, ἣν αἰσθάνομεθα ἐπὶ τῆς γῆς, ὅταν βλέπωμεν τὰ φίλτατα ἡμῶν μετὰ πολυχρόνιον καὶ ὀδυνηρὸν χωρισμόν, διδάσκει ἡμᾶς ἱκανῶς, πόσον μεγάλη ἐστὶ ἡ χαρὰ, ἣς ἀπολαύσομεν ἐν οὐρανοῖς, ὅταν ἐπανίδωμεν ἐκεῖ πάντας τοὺς ἀποθανόντας φιλτάτους ἡμῶν. Ἐγὼ τῇ ἀληθείᾳ αἰσθάνομαι ταύτην τὴν στιγμὴν τῆς εὐτυχοῦς ἡμῶν συναντήσεως τοιαύτην εὐδαιμονίαν, ὡς εἰ πραγματικῶς ὑπῆρχον ἐν οὐρανῷ.”

Ὁ δὲ σεβάσιμος πατὴρ Μερράδ εἶπεν· “Θαυμαστὰ καὶ θαρσεστά εὐρίσκω τὰ αἰσθητά του εὐγενοῦς Κόμητος καὶ τῆς εὐσεβοῦς Κομήσεως· ἀλλὰ τὸ κυριώτατον μάθημα, ὅπερ ἐκ τῆς ἱστορήσεως τῶν συμβάντων τοῦ Ἑρρίκου διδασκόμεθα, τοῦτό ἐστίν. — Ἡ σοφία, ἡ ἀγαθότης καὶ ἡ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ οὕτως ἐναργῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς διαλάμπουσιν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ, ὥστε καὶ παιδίον διακρίνει ταῦτα καθαρῶς· καὶ ἐκ τῆς θεωρίας τῶν κτισμάτων δύναται κάλλιστα νὰ κατανοήσῃ τὸν κτίστην. Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ· ποίησιν δὲ χειρῶν Αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα, λέγει ὁ προφητὰναξ Δαβίδ· ὁ δὲ Θεὸς Παῦλος τοῦτ’ αὐτὸ διδάσκει λέγων· Ἐὰν γὰρ ἀόρατα Αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως Κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθοραῖται, ἢ τε ἀίδιος Αὐτοῦ δύναμις καὶ Θεϊότης.” —

Κεφάλαιον ΙΕ'.

Ἡ ἀρετὴ ἀμειβομένη, καὶ ἡ κακία τιμωρουμένη.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἤλθον οἱ στρατιῶται τοῦ Κόμητος εἰς Ἐἵχενφέλσην, φέροντες μετ' ἑαυτῶν δεσμίους τοὺς ληστές, οὓς συνέλαβον εὐρόντες ἐν τῷ σπηλαίῳ. Οἱ λησταὶ ἐφέροντο ἀνὰ δύο σιδηροδέσμιοι, καὶ κατόπιν αὐτῶν ἐπήρχετο φορτικὴ ἄμαξα, περιέχουσα κιβώτια πολλά, πλήρη κλοπιμαίων πραγμάτων· ἀνωῖεν δὲ τῆς ἀμάξης ἐκάστητο ἡ γραῖα Ἰσιγγάνα. Μετὰ τὴν ἀπόδρασιν τοῦ παιδίου, οἱ λησταὶ οὐδαμῶς ἐφρόντισαν περὶ αὐτοῦ· διότι εὐρόντες τὴν σιδηρᾶν θύραν καλῶς κεκλεισμένην, καὶ ἀγνοοῦντες τὴν διὰ τοῦ βράχου ὁπήν, δι' ἧς τὸ παιδίον ἐξέφυγε τοῦ σπηλαίου (διότι ἡ πρὸς αὐτὴν διάβασις ἦτο λίαν σεσαρωμένη καὶ ἐπικίνδυνος, καὶ διὰ τοῦτο οὐδέποτε ἐτόλμησαν νὰ εἰσελθῶσιν ἐκεῖ), ὑπέλαβον, ὅτι ὁ Ἐρρίκος ἢ ἐκρημνίσθη ἐν τινι τῶν βαθυτάτων ὀρυγμάτων τοῦ παλαιοῦ μεταλλείου, ἢ ἐτάφη ζῶν ὑπὸ τινι θόλον καταπεσόντα.

Διὰ τοῦτο ἐξεπλάγησαν, ὅτε εἰσελθόντες εἰς Ἐἵχενφέλσην εἶδον τὸν μικρὸν Κόμητα ἱστάμενον πλησίον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν τῇ πύλῃ τοῦ παλατίου, καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ, πῶς κατῴρθησε νὰ διέλθῃ διὰ τῆς σιδηρᾶς θύρας. “Ἡμεῖς ἐνομίζομεν, ὑπετονθόρυσεν ὁ ἀρχιληστής ἐν πολλῇ ἀγανακτήσει, ὅτι οὐδεὶς ἄνθρωπος ἠδύνατο νὰ ὑπάρχη δολιώτερος ἡμῶν· ἀλλ' ἰδοὺ ἐν παιδίον ἐφάνη ἀνώτερον ἡμῶν κατὰ τοῦτο, καὶ φέρει ἡμᾶς ἐνταῦθα παρ' ἐλπίδα πᾶσαν καὶ ἀλυσοδέτους· τοῦτο τῇ ἀληθείᾳ εἶναι ἀνυπόφορον. Ἀλλὰ νῦν βλέπω, ὅτι ἀληθεύει ἐκεῖνο, ὅπερ πολλάκις ἀκούσας δὲν

ἐπίστευον. — “Ὅταν ὁ ληστής ὠριμάσῃ (δηλ. ὅταν φθάσῃ ἢ ὥρα τῆς συλλήψεως τοῦ ληστοῦ), καὶ χωλός τις χωροφύλαξ δύναται νὰ συλλάβῃ αὐτόν.” — Ὁ δὲ μουσικὸς ἐκεῖνος, ὃν εἶδομεν παίζοντα τὸ κύμβαλον πρὸ τοῦ παλατίου τοῦ Κόμητος, καὶ ὃς εὗρέθη νῦν μεταξὺ τῶν ληστῶν, ἔλεγε καθ’ ἑαυτόν· “Ἡμεῖς ἤρπάσαμεν τοῦτο τὸ παιδίον, ὅπως ποτὲ χρησιμεύσῃ εἰς σωτηρίαν ἡμῶν· καὶ ὅμως τοῦτο ἐγένετο τῆς καταστροφῆς ἡμῶν ἡ αἰτία! πόσον ὀρθόν εἶναι τὸ λεγόμενον — ὅτι ὁ κακοῦργος πάντοτε εὕρισκει ἐπὶ τέλους ἐσφαλμένους τοὺς ὑπολογισμοὺς αὐτοῦ.” — Ὁ δὲ Γουλιέλμος, ὁ νέος ἐκεῖνος, ὃς ἐδείχθη πάντοτε ἀγαθὸς καὶ περιποιητικὸς πρὸς τὸν Ἑρρίκον, καὶ δὲν εἶχε παντελῶς διεφθαρμένον τὸν νοῦν αὐτοῦ, ἔλεγεν· “Τοῦτο βέβαια ἐκ Θεοῦ ἐγένετο, νὰ διαφύγῃ τὸ μικρὸν παιδίον· καὶ ἐγὼ χαίρω ὅτι ἐσώθη, εἰ καὶ ἡ σωτηρία αὐτοῦ ἐπιφέρει τὸν θάνατόν μου. Ὁ Θεὸς δεικνύει καὶ ἐν τούτῳ τὴν δύναμιν Αὐτοῦ, τοῦ σώζειν τὸν ἀδῶν καὶ τιμωρεῖν τὸν ἔνοχον. Ἴδου πληροῦται νῦν ἐφ’ ἡμῶν ὅτι ποτὲ ὁ μακαρίτης πατήρ μου ἔλεγε, καὶ ἡ μήτηρ μου συνεχῶς ἐπανελάμβανεν· — Καὶ εἰς αὐτὸ τὸ κέντρον τῆς γῆς εἰάν κατακρυφθῇ ἡ κακία, ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ θὰ δυνηθῇ ν’ ἀνακαλύψῃ αὐτήν, καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς αὐτήν τὴν πρέπουσαν τιμωρίαν.”

Ὁ Ἑρρίκος ἰδὼν μεταξὺ τῶν ληστῶν δέσμιον καὶ τὸν δυστυχῆ Γουλιέλμον, ἐλυπήθη πολὺ, καὶ θερμῶς παρεκάλεσε τὸν πατέρα αὐτοῦ νὰ μὴ κακοποιήσῃ τὸν δυστυχῆ ἐκεῖνον ἄνθρωπον, ὃς ἐδείχθη πρὸς αὐτὸν τόσον καλός· ὁ δὲ Κόμης ἀπεκρίθη, ὅτι ἐπὶ τοῦ παρόντος οὐδὲν ἄλλο ἠδύνατο νὰ ὑποσχεθῇ, ἢ ὅτι θὰ φανῇ πρὸς αὐτὸν ὅσον τὸ δυνατὸν ἐπιεικής.

Ἐπειδὴ δὲ ἀπεδείχθη ἐκ τῆς ἀνακρίσεως, ὅτι ὁ νέος ἐκεῖνος οὐδένα οὐδέποτε φόνον ἔπραξεν, ἀλλὰ μόνον ὡς ὑπηρέτης συνέζη μετὰ τῶν ληστῶν, δὲν κατεδικάσθη, ὡς οἱ ἄλλοι, εἰς θάνατον, ἀλλ' εἰς δεσμὰ διὰ βίου· καὶ ταύτην τὴν ποινὴν ὁ Κόμης ἠλάττωσεν εἰς περιορισμὸν ἐντὸς σωφρονιστηρίου, ἕως ἂν παράσχη δείγματα εἰλικρινοῦς μετανοίας, καὶ τότε ἔμελλε νὰ συγχωρήσῃ εἰς αὐτὸν νὰ ἐπανέλθῃ πρὸς τοὺς ἰδίους γονεῖς. “Παρατήρησον, εἶπε πρὸς αὐτόν, ἐν ᾧ ἀπήγετο εἰς τὸ σωφρονιστήριον, ὅτι, καθὼς αἱ κακίαι τιμωροῦνται, οὕτω καὶ αἱ ἀρεταὶ ἀνταμείβονται. Εἰς τὴν περιποίησιν, ἣν ἔδειξας πρὸς τὸν υἱόν μου, ὀφείλεις τὴν ἐλάττωσιν τῆς ποινῆς σου· ὅτι δὲ σὺ ἔπραξας πρὸς τὸν υἱόν μου, τοῦτο ἐγὼ θ' ἀποδώσω πρὸς τὴν δυστυχῆ μητέρα σου. Πρόσεχε νὰ διάγῃς καλῶς, ὅπως δυνηθῶ νὰ σε ἀποστείλω ταχέως πρὸς αὐτήν.”

Οἱ λοιποὶ λησταὶ ἐπλήρωσαν διὰ τοῦ ἰδίου αὐτῶν αἵματος τὰς αἰμοχαρεῖς αὐτῶν πράξεις· ἡ δὲ Τσιγγάνα ἐστάλη εἰς σωφρονιστήριον, ἐν ᾧ ἔμελλε νὰ μείνῃ διὰ βίου· καὶ τὰ κλοπιμαῖα πράγματα ἀπεδόθησαν εἰς τοὺς κυρίους αὐτῶν, ὅσοι ἀνεκαλύφθησαν· τὰ δὲ ὑπολειφθέντα ἐχαρίσθησαν εἰς φιλανθρωπικὰ καταστήματα. Ὁ Κόμης εἰς εὐχαριστίαν τῷ Θεῷ διένειμε πολλὰ χρήματα εἰς πτωχοὺς, καὶ ἡ Κόμησσα πάντα τὰ πολύτιμα αὐτῆς στολίσματα.

Ἡ Μαργαρίτα παρέμεινεν, ὡς καὶ πρότερον, ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Κομήσσης, καὶ μετὰ τὴν πολυχρόνιον ἐκείνην θλίψιν ἀπελάμβανεν ἤδη πλήρη εὐτυχίαν καὶ χαρὰν· ὁ δὲ νέος κηπουρὸς Γεωργίος, πρὸ πολλοῦ ἀποπεμφθεὶς διὰ τὴν ἀνοησίαν καὶ ἀμέλειαν αὐτοῦ, καὶ παραδοθεὶς εἰς οἴνοποσίαν καὶ ἄλλας κακίας, ἀπέθανεν ἐκ φθίσεως ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς νεότητος αὐτοῦ· καὶ τέλος πάντων ὁ νέος ἐκεῖνος ληστής

ἀπεστάλη πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτοῦ, πέραν τῶν ὄρέων κατοικοῦντας, λαβὼν παρὰ τοῦ Κόμητος πλούσια δῶρα.

Τὸν δὲ ἀγαθὸν καὶ σεβάσμιον γέροντα Μερράδ ὁ μὲν Κόμης ἐπεθύμει πολὺ νὰ κρατήσῃ διὰ παντὸς παρ' ἑαυτῶ, καὶ ἀληθῶς παρέμεινεν ὁ γέρον ἡμέρας τινάς· ἀλλὰ δὲν ἐπέθετο ν' ἀνταλλάξῃ τὴν ἐρημικὴν αὐτοῦ κατοικίαν πρὸς τὸ παλάτιον τοῦ Κόμητος. “Ἐπιθυμῶ, εἶπε, ν' ἀφιερῶσω πάσας τὰς ὑπολοίπους ἡμέρας μου εἰς τὸν Θεόν· καὶ τοῦτο νομίζω ὅτι κάλλιον δύναμαι νὰ κατορθώσω διαμένων ἐν τῇ ἐρημίᾳ. Ἰκανὰ ἔτη ἔζησα μέχρι νῦν ἐν τῷ Κόσμῳ, καὶ ἐκ πείρας γινώσκω τὴν ἀξίαν αὐτοῦ, καὶ ὅτι τὸ κάλλιστον τῶν ἐν τῷ Κόσμῳ τούτῳ ἔργων ἐστὶ τὸ παρασκευάζεσθαι πρὸς τὸν μέλλοντα καὶ αἰώνιον.” Ὁ σεβάσμιος γέρον ἠύλόγησε κατὰ τὴν λυπηρὰν τῆς ἀναχωρήσεως αὐτοῦ στιγμὴν τὸν Κόμητα, τὴν Κόμησσαν, καὶ τὸν μικρὸν Ἑρρίκον, ὃς μετὰ πολλῆς δυσκολίας καὶ δακρῦων ἀπεσπάρθη ἀπ' αὐτοῦ· ἡ δὲ εὐσεβὴς οἰκογένεια συνώδευσε τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα μέχρι τῆς θύρας τοῦ παλατίου, ἐνθα περιέμενεν ἡ ἄμαξα. Εἰς ταύτην ἀναβὰς ὁ γέρον, ἀπέβλεψε καὶ αὖθις πρὸς τοὺς προπέμποντας αὐτὸν· καὶ πρὶν ἢ κινηθῆ ἡ ἄμαξα, ἠύλόγησεν αὐτούς, λέγων· “Ἵγιαίνετε, καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ εἴη μεθ' ὑμῶν! ἐν τῷ οὐρανῷ ποτε θὰ ἴδωμεν πάλιν ἀλλήλους.” —

Τέλος.
